

YAZ
2017

TABULARI YIKARAK
YASAKLARI HİÇE SAYARAK

SAYI |

FEMINERVA

3 AYLIK FEMINIST DERGI

5 TL

DOSYA: KAMPÜSLERDE CİNSİYETÇİLİK

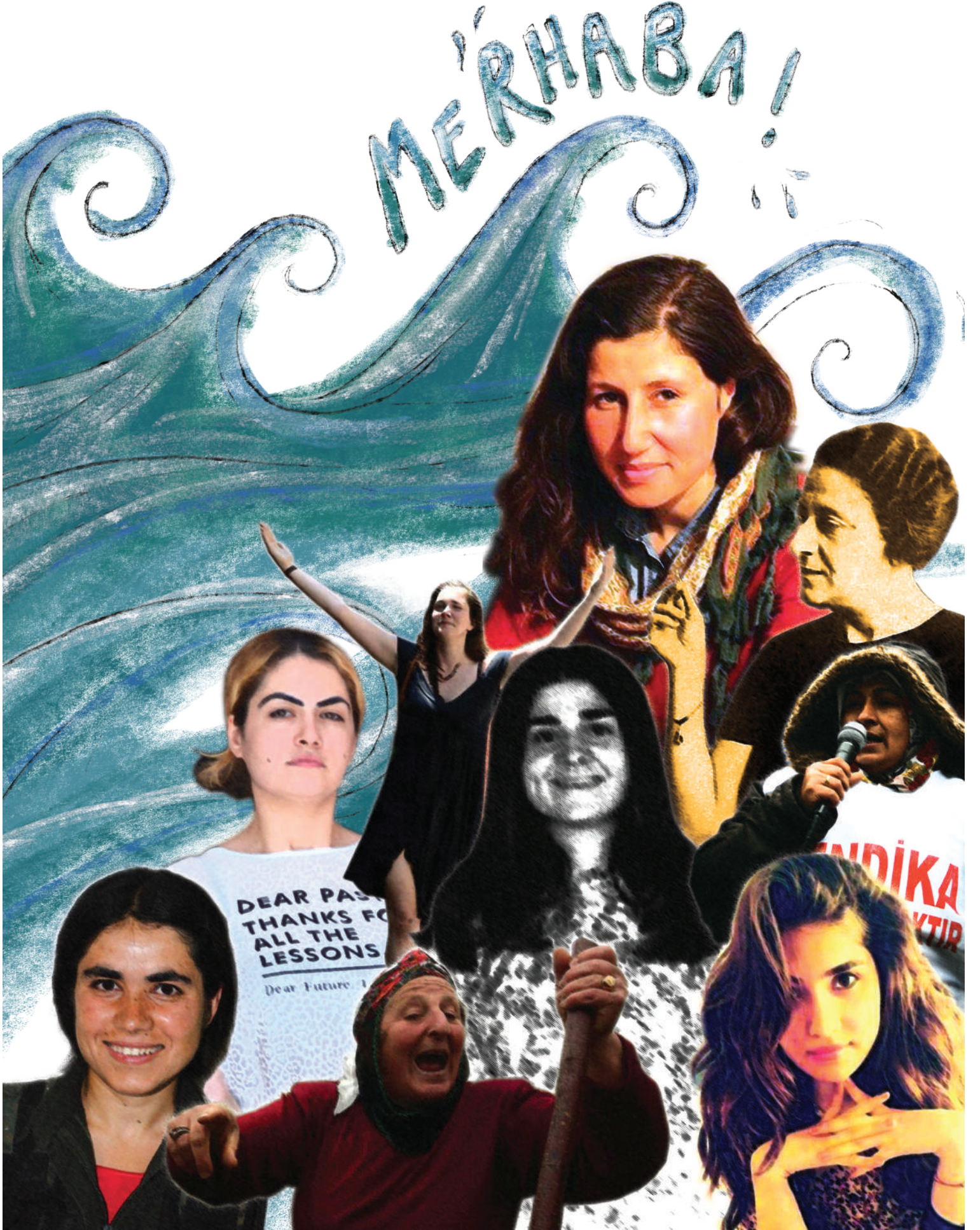
ÖZGÜRLÜK KOKAN KADINLAR
FÜSUN DEMİREL'LE RÖPORTAJ

DİKKAT SAHNEDE CADİ VAR
ESMERAY'LA RÖPORTAJ

FEMİNİZM VE EYLEM
BİRLİKTELİKLERİ

HEYBEMİZ
BİR DİSTOPYANIN
FEMİNİZMİ

Sahibi ve Sorumlu Yazışleri Müdürü: Eylem Gülteke

Editör: Meral Çınar, Hatice Cöz

Mutfak Ekibi: Burcu Havva Akçagöz, Meriç Atalar, Gözde Çelik, Erkan Gökber, Evrim Muştı

İletişim: feminervadergi@gmail.com

Adres: Balo Sokak No:29/3 Beyoğlu / İSTANBUL

Basım Yeri: İhlas Gazetecilik A.Ş Merkez Mahallesi 29 Ekim Caddesi İhlas Plaza No:11 A/41 Yenibosna / İstanbul Telefon: 0212 454 30 00

İçindekiler

3 Editörden

4-5 Cadılığın Tarihinden Enstantaneler - Gözde ÇELİK

Cadı Postası

6-7 Dünyanın Çivisi Çıkmış - Buket KARAÇAYLI

Hemhal8-9 Arjantin'de Yükselen Kadın Direnişleri
- Eliana Ibarra ile Röportaj10-11 Özgürlük Kokan Kadınlar - Füsün DEMİREL ile
Röportaj**Cadı Kazanı**

12-13 Laikliğin Yeniden İnşası - Meral ÇINAR

14 Şaibeli Seçimin Yarattığı Hakikat "Yeni Bir Kadın
İsyanı" - Juliana GÖZEN15 Değirmenden Yaşama Karadeniz'de HES Direnişleri
ve Kadınlar - Salih KILIÇ16-17 Bir Kadının Kendini Sevmesi Devrimdir
- Dilara GÜRCÜ

18 Biz miydik Yoksa Zaman mı Değişen? - Aksu BORA

DOSYA: Kampüslerde Cinsiyetçilik20-21-22 Bir Mekan Olarak Kampüslerin Cinsiyeti
- Hatice GÖZ23-24-25 Kampüsler, Sınıflar, Kitaplar ve Roller
- Eylem GÜLTEKÇE**Gökkuşağından Yeryüzüne Taşanlar**26-27 Dikkat Sahnede "Cadı" Var
- Esmeray ile Röportaj

...

28-29 Feminizm ve Eylem Birlikteleri - Meral ÇINAR

Dayanışmanın Mor Hali30-31 Ezeli Değil Ebedi Olmayacak - Adana
Mor Dayanışma ile Röportaj**Edebiyat**

32-33 Doğu ve Batının "Şuh Kadınları" - Tuğba KARA

Otlarla Fısıldaşan Kadınlar

34 Şefika Teyze Şimdi Ne Yapıyor? - Elif DEMİREL

Kabuk35 Soğuk Bir Mevsimin Eşiğinde Yalnız Bir Kadın:
Füruğ Feruhzad - Şilan SÜRMELE**Benim Feminizim**36-37 Feminizim Benim Hikayemdir
- Derleyen: Selen AYDIN**Heybemiz**

38 Bir Distopyanın Feminizmi & Ale/Ole - Tuğba KARA

"Yaşamınızı yaratıcılığa adadınız mı,
"uslu kız" olmak sözünüzden
sonsuz dek vazgeçmişsiniz demektir."
Erica Jong

**Heyecanla, neşeyle ve umutla
"merhaba",
Sevgili kız kardeşlerimiz,**

Biz cadılar, belki iki lafın belini kırar içimizi ısıtırız, hemen bir köşe başında dayanışır biriktirdiklerimizden kurtuluruz, baktık canımızı sıkıyorlar erkekler biraz ayar verir hatta takım elbiseli "koca koca" adamlara ders bile veririz, hiç olmadı hayatımızdaki kısacık molaları kendimizi anlayarak geçiririz diyerekten bir yola çıktık. "Uslu kız" olmaktan vazgeçip cadılığa gönül vererek çıktığımız bu yolda; her dönemin kendine özgü cadılarının ve dünyanın dört bir köşesinde mücadele eden kadınların yanı başımızdaki hayatlarını fısıldadık sizlere, onlarla hemhal edin istedik. Erkek dünyanın tozlu raflarını üfleyp bir bir çıkaralım istedik elimizde avcumuzda; kalemimizde heybemizde ne varsa. İstedik de becerebildik mi? Gelin bunun kararını siz verin.

Kadın dayanışmasının bir emeği olan; dünyada olup bitenleri, Türkiye'de sürüklendiğimiz yeni dönemi, edebiyatı ve sanatı, birer çocuğu olduğumuz doğayı, kampüslerden sokaklara, evlerden fabrikalara kadar uzanan hayatımızı konuşacağımız FeMinerva ile karşınızdayız. Yıllardır devam eden mücadelemizin sıçradığı bir nokta olarak, onlarca kadının emeği ve yüzlerce kız kardeşimizin desteği ile çıkardığımız ilk sayımız, muazzam bir cüretin içerisine doğuyor. Kadınların dişyle tırnağıyla yeniden inşa etmeye çalıştığı yaşamın içine... Enternasyonal bir feminist hareketin rahminin içine... Genç kadınların koşarak ilerlediği özgür yarınlara içine... Gezi'de ekilen tohumun "Hayır'ın" umuduyla yeşerdiği bugünlerde, bunca kaosa ve korkuya rağmen inatla ve neşeyle direnen kadınların cüreti içine doğuyor.

Neden mi FeMinerva?

Etrüsk mitolojisinde Minerva; bilgelik, akıl, savaş, okul ve ticaret tanrıçası...

Derdimiz; bir tanrıçadan alınıp erkeklerin hâkimiyetine teslim edilen bu olgular ve yapılar kadınlarla birlikte yeni anlamlara ve içeriklere kavuşsun. Bu yüzden dergi ismimizi; FeMinerva olarak belirledik. FeMinerva, ismiyle ve içeriğiyle, bilgeliğin topluma hizmet ettiği, aklın mantık sınırlarını aşıp duygularla pekiştiği, savaşların barışa erdiği, eğitimin, sanatın, bütün sosyal ve ekonomik yapıların kadınların varlığıyla yeniden şekillendiği bir dünyanın kapılarını aralasin. Kadın bedeninin tahakküm altında olduğu, emeğin hiçbir değerinin olmadığı, doğanın talan edildiği, insanların umarsızca katledildiği, kar etmek karşısında insan yaşamının en ufak bir değerinin kalmadığı bu köhnemiş düzene/dünyaya bir gedik açacak kadınların yol haritası olsun.

Tarihe düşecek bu notlarda ilk deneyimin verdiği heyecan ve acemilik ile yaptığımız hatalar çok anlamlı. Zira yürüdükçe şekil alacak olan yolda hata yapmak harekete geçmek ve cüret etmek demektir. Kapalı odalardan, mutfaklardan, karanlık sokaklardan başlarını uzatan kadınların hatalarıdır bunlar; öyle okunmalıdır. Feminist harekette yeni bir ses olmak için yaratmaya koyulduğumuz bu işte bizimle dayanışan herkese teşekkür ederiz. Bir iki kelam etmek, sözünü kaleme derdini ortaya dökmek isteyen tüm kadınlara açıktır sayfalarımız. Yürüyelim kadınlar, hatalarla ve kakkahalarla...

Bir sonraki sayının sabırsızlığıyla, iyi okumalar.

Umutla, dirençle ve neşeyle kalın...

Cadılığın Tarihinden Enstantaneler

Bugünün cadıları, yüzyıllar önce yakamadığınız cadıların torunları ve onların öğretilerini, mücadelelerini yarına taşıyacak olanlardır.

Gözde Çelik

Yazılı tarihin anlattığı kadarıyla, hegemonik erkeklik ve onun şiddet mekanizmalarının kadınlara uyguladığı zulmün en pervasız ve acımasız olanı şüphesiz, cadı avlarıydı.

Cadılığın antik dönemlere kadar uzanan bir inanç biçimi olduğu da bilinmekle birlikte, yeterli belge olmaması sebebiyle antik dönem cadılığına dair kesin bilgi edinilememiştir. Ama cadılığın ideolojik temellerinin ortaçağda belirginleştiği bilinmektedir.

“Cadı avları” olarak bildiğimiz işkence, idam ve yakma dönemleri ise erken modern çağı kapsayan 16. ve 17. yüzyıllarda, Batı Avrupa, Britanya, Almanya ve Fransa’yı da içine alan coğrafya içinde açığa çıkmıştır.

Ortaçağ boyunca aşamalı olarak biriken ve dönüşüme uğrayan dinsel, kültürel, ekonomik, siyasal yapılar cadı avlarını başlatan zemini hazırlamıştır diyebiliriz. Geç ortaçağ ve erken modern çağı içine alan dönemde cadılık yeni bir toplumsal biçim ve kurgusal nitelik kazanmaya başlamıştı.

Feodalizmden kapitalizme geçişin sancılı süreçlerinin yaşandığı tarihin bu döneminde üretim biçimi dönüşüme uğrarken toplumsal ilişkilerde bir sarsılma ve yeniden yapılanma söz konusuydu.

Heretik mücadelede kadınlar

Bu tip toplumsal dönüşümler genellikle toplumsal paranoyayı da beraberinde getirmiştir. Toplumsal yaşamın giderek dönüşmesinin ve kuşatılmasının insanlarda yarattığı tepkiselliği “çözmeye çabalayan” kilise yönetimleri, kendisine bir “düşman” yarattı. Komplocu egemen ideoloji tüm sorunların sebebini bu düşmanlara bağlayıp onları cezalandırarak tepkileri azaltmayı hedefliyordu. Kilisenin yarattığı bu düşman kutbu içerisinde; Yahudiler, heretikler, kâfirler, cüzzamlıları ve cadılar vardı.

Özellikle kilisenin mezhepçi uygulama-

larına karşı heretik hareketlerin yükselişe geçtiği bir dönemdi. Heretik hareketler içinde kadın ve erkek özgürce birlikte yaşayabilirdi ve kilisenin aksine kadınlar erkeklerle hemen hemen eşit haklara sahiptiler.

Kadınların heretik mücadele içindeki rolleri erkeklere oranla daha sıkı bağları da içerir. Kilise tarafından tümüyle yok sayılma ve toplumsal alandan dışlanma gerçekliğine rağmen direnmeyi seçmiş bu kadınlar, sadece mezhep mücadelesi değil, yaşam alanlarını koruma mücadelesi de vermişlerdir.

Erkek egemenliğinin Kilise tezahürü

İşte bu direniş hareketlerinin öznesi olan kadınların bir şekilde kontrol altına alınması gerektiğini bilen kilise, 16. yüzyılda “cadı avlarına” kadar uzanan şiddet sürecini başlatmış oldu.

Çünkü kiliseler, erkeğin yani “babanın”,

kadın yani “anne” üzerinde egemenlik kurması anlayışından yola çıkarak, Allah’ın toplum üzerindeki egemenliğini ve “babalığını” meşrulaştırırlar. Bu durumda erkeğin kadın üzerindeki egemenliğinin azalması veya dağılması kiliselerin var oluş temellerini sarsacaktı. Kiliselerin en güç kaybetmeye yakın olduğu bu dönemlerde buna izin verilmesi mümkün değildi.

Bu yüzden; özneleşmek ve yaşamlarını özgürce sürdürmek isteyen kadınların yaratmak istedikleri dünyaya karşı açılan bu savaşlar; tek başına “cadılar ve kilise” arasındaki bir savaş olarak görülemez.

Bu savaş; erkek egemenliğine karşı kadınların özgürlük mücadelesinin bir aşasıdır. Tarihi yine kendine göre yazan erkeklerin fantastik öğelerle süslediği gibi “Allah” ve “Şeytan” arasındaki bir savaş değildir. Bu örüntü, erkeklerin kadınları kendi mücadele tarihlerine yabancılaştırmak ve kendi egemenliklerinin ezeli olduğuna inandırmak ve tarihi çarpıtmak için kullanılmıştır.

Cadılığa yaklaşım

Cadılar, ruhunu şeytana satmış-şeytanla işbirliği yapmış kadınlar olarak tanımlanır.

Ne var ki şeytan kavramı tek tanrılı dinler ile ortaya çıkmıştır. Pagan inançlardan etkilendiği düşünülen “cadılık” düşüncesinde tek tanrılı inançlarda olduğu gibi düalist bir iyi-kötü ayrımı yoktur. Aslına bakılırsa cadılıkla suçlanan kadınların yaptıkları işler doğa ile müthiş bir uyum içindedir.

Cadı figürü olarak karşımıza çıkan kadınlar; heretik, şifacı, itaatsiz, yalnız yaşayan, evlilik dışı cinsel ilişki yaşayan ya da üreme olmaksızın hazza dayalı cinsellik yaşayan, çoğu zaman heteroseksist normatiflerin dışına çıkan kadınlardır.

Doğanın saf bilgisiyle donatılmış kadının şifacılığını, özellikle dişil bedene ve cinselliğe aktarması ve uygulaması Engizisyonun hiç hoşuna gitmiyordu. Böylece kadınların yaptıkları tüm çalışmalar ebelik yapmak bile kadınlara yasaklanmış ve ebelik işini de erkekler yapmaya başlamıştı.

Kadının bedeninden ve bilincinde bu denli korkan ideoloji bir yandan kadın-

ları yok ederken diğer yandan da onusuz yapamıyordu. Ehlileştirme ve kadın emeğine hakim olmak üzerinden belirlenen yaklaşım Shakespeare’in Prospero’sunun sözlerinde de görebiliyoruz:

“Ama onusuz da yapamayız.

Ateşimizi yakıyor, odunumuzu topluyor

Ve bir sürü işe yarıyor.

Hey, neredesin! Köle!, Caliban!”

Modern cadılar kimler?

“Modern cadılık” ideolojisi; cinsiyetçi/patriarkal otorite ve dinci/Hıristiyan otoritenin ittifakıyla biçimlenmeye başlamış, hegemonik kapitalist erkin eklenmesiyle son halini almıştır.

Kadın cinselliğini her türlü kötülüğün kaynağı olarak gören, şifacılığı, katı dini kurallara karşı çıkışı “cadılık” diye adlandırılan Ortaçağ ideolojisinin ardından bir de kapitalist toplumlarda değişen “cadı” figürü vardır.

Yeni kapitalist iş disiplinine uygun olarak, üremeye ve mülkün aile içinde aktarılmasına engel oluşturan her türlü cinsel eylemi suç haline getiren bir cinsel politikanın doğuşu erken modern çağda başlamıştır.

Toplumun ve bireyin ideolojik inşasında kadın bedeni bütün kötülüklerin kaynağı olarak saldırı odağı haline gelmeye devam etti. Bir yanda da kapitalist üretim modelinin ihtiyaç duyduğu ucuz iş gücünü karşılamak adına, kadın emeğini erkeğin ve feodal beylerin egemenliği altından alıp patronların egemenliği altına sokarken sahte bir “özgürlük” algısı yaratılmaya çalışıldı.

Kadının, modern çağda ve kapitalist üretim ilişkileriyle şekillenmiş toplumlarda da -çeşitli değişimlerle birlikte- bedeninin ve emeğinin hâkimiyet altında tutulması gerekiyordu. Cinselliği kısıtlanmış, emeği tahakküm altına alınmış, ikinci cins olan kadın, erkek egemenliğinin ve tabi ki onunla şekillenmiş her türlü ekonomik ve sosyal yapının devam etmesinin garanti-siydi.

Bizler yakamadığınız cadıların torunlarıyız

Bedenin erkeğe ve erk olan tabiiyeti pekiştirilirken kadının ev içi emeğine ve iş gücüne el koyuldu. Öteki haline getirilen kadınların cadılık niteliğiyle “suçlanması” feodalizmden kapitalizme geçiş aşamasında yaşanan tesadüflerle değil, sistematik bir toplumsal dönüşümün ataerkil yansımaları ve zor aygıtların müdahalesi ile mümkün kılınabildi.

Kadınların cinsellikleri, bedenleri ve emekleri, çağın üretim biçimleri ile patriarkanın ortak ihtiyacına göre şekillendirilmeye çalışılmaktadır.

Hala daha en özelden genele, en basit bireysel karşı çıkıştan toplumsal politik eyleme kadar; erkeğin karşısında sesini yükselten kadına “cadı” denilmesinin tarihsel arka planında bunlar yatıyor.

Bugünün cadıları, babalarının ve kocalarının sözünü dinlemeyen kadınlardır. Bugünün cadıları, toplumsal rolleri kabul etmeyen, her türlü eril politikanın karşısında cesurca durabilen, kadınları rekabete, düşmanlığa sürükleyenlere inat dayanışmayı örgütleyen kadınlardır.

Bugünün cadıları, yüzyıllar önce yakamadığımız cadıların torunları ve onların öğretilerini, mücadelelerini yarına taşıyacak olanlardır.

Kadınlara ve kadın bedenine duyulan nefret elbette tarihin belirli bir dönemi ve coğrafyasını kapsayan bir şey değil evrensel bir olgudur fakat ezeli değildir ve ebedi de olmayacaktır.

Dünyanın Çivisi Çıkmış!

Türkiye kadın hareketi dünya genelinde ilerleyen bu yeni feminist dalgayla nasıl bir ilişki kuracağına, bu dalgayı nasıl geliştireceğine hızlıca odaklanmak zorunda.

Buket Karaçaylı

Kapitalizmin içinden geçtiği kriz sarmalı ve onun tetiklediği göçmenlik ve erkeklik krizi en çok kadınları etkilediği için, dünyanın dört bir yanında kadınların sokaklara taşmasına neden oluyor.

Dünya genelinde yaşanan bu krizler; toplumsal ilişkilerin belirleyici unsuru olan ataerkiyi yeniden şekillendirirken; kapitalizm de ataerkinin kadın üzerinde ki tahakkümünden beslenmeye çalışıyor. Yaşanan krizlerin yarattığı sonuçlardan en çok zarar görenlerin yine kadınlar – özellikle işçi, işsiz ve göçmen kadınlar- olmasının en büyük sebebi; bu krizlerden güçlenerek çıkan ataerkinin ta kendisidir.

Gün geçtikçe büyüyen ve azalacak gibi görünmeyen bu krizler sonucu saldırganlaşan neo-liberal ve muhafazakâr politikalar; kadınların bedenlerinde, emeklerinde ve 'ruhlarındaki' sömürünün daha da artmasına neden oluyor.

Bu sebeptendir ki, son birkaç yılın neredeyse tamamının, dünyanın dört bir yanından gelen ve Türkiye'de gelişen "kadın direnişi" haberleriyle geçmesi ve dünyanın bu haberlerle sarsılması bir tesadüfün çok ötesinde...

Yeni kuşak feminizme doğru

Bu krizler bir yandan kadınların nefes almasını ve tahammül sınırlarını zorlarken; bir yandan da yarattığı öfkeyle kadın hareketini besliyor.

Uluslararası kadın isyanlarıyla, yeni kuşak bir feminizm doğuyor diyebiliriz. Kadın hareketinde daha önce görülmemiş bir biçimde; sınırları aşan, uluslararası mücadeleye hatları örülüyor; kadın hareketi enternasyonal duruşunu dünya sahnesine çıkarıyor.

Kadın hareketinin ajandasına baktığımız zaman hareketin; cüretkâr, kimi zaman militan, talep eden ve talep ettiğini almadan bırakmayan, yayılcı ve kitlesel, yeni bir tarza büründüğünü gözden kaçırmamak gerekiyor.

Türkiye, Gezi'den ve Özgecan'dan bu yana büyüyen bir kadın direnişinin, örgütlenen bir kadın hareketinin sahnesi haline gelirken; dünya genelinde ilerleyen bu yeni feminist dalgayla nasıl bir ilişki kuracağına, bu dalgayı nasıl geliştireceğine hızlıca odaklanmak zorunda.

Kitlesel kadın eylemleri

Arjantin

2016 yılında en çok kitleselleşen ve uluslararası bir içerik kazanan eylemler Arjantin'de gerçekleşti. Hali hazırda her otuz saatte bir kadının öldürüldüğü Arjantin'de, en son Ekim ayında 16 yaşında ki bir genç kadının öldürülmesiyle Arjantin'li kadın örgütleri kadınların öfkesini sokağa örgütlü bir şekilde taşıyarak kitlesel eylemler gerçekleştirdi.

Polonya

Polonya AB içerisinde en kısıtlayıcı kürtaj yasasına sahip ülkelerden biri... Ekim ayında Polonya hükümetinin başına ge-

çen muhafazakâr Kanun ve Adalet Partisi'nin, kürtaj hakkını yok etmeye yeltenen bir yasayı geçirmeye çalışması üzerine, kadınlar bir günlük kadın grevi örgütledi ve hükümeti geri adım attırdı.

Yüzbinlerce kadın, sokaklarda "benim bedenim, benim kararım" sloganlarını haykırdı.

İzlanda

İzlanda'da erkek ve kadınlar arasında "eşit işe eşit ücret" talep eden ve kadının emeğinin 'ikincilleştirilmesine', değersizleştirilmesine ve cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadeleyi büyüten bir grev rüzgârı esti.

İzlanda ile birlikte tüm Avrupa ve Britanya'da kendini yakıcı bir şekilde hissettiren; kadının iş yaşamındaki ikincil konumunun getirdiği güvencesizlik, eşit olmayan ücretler, esnek çalışma saatleri gibi uygulamaların yeniden tartışılmaya başlanması çok önemli bir gelişme.

Fransa

İzlanda'nın grev rüzgârından nasibini alan Fransalı kadınlar da %15'lere varan ücret farkı için sokağa çıkarak eşit ücret talebini yükseltti. Hükümetin görüşmeye başladığı yeni çalışma yasasının geri çekilmesini istedi. Eylemlere katılan öğrencilerde okulları işgal ederek, barikatlar kurdu.

Enternasyonal feminizme doğru

“Taşlar yerinden oynuyor;

Kadınlar dünyayı yerinden oynatmaya hazırlanıyor.”

Öncülüğünü, geçtiğimiz on yılın en güçlü toplumsal muhalefetliğini yapan Arjantinli kadınların yaptığı, 8 Mart'ta 55 ülkeden kadınlar ve LGBTİ+'lar Uluslararası Kadın Grev'indeydi.

Emeğimizin güvencesizleştirilmesine, “Önce annelik” denerek iş gücünden dışlanmamıza, ev ve bakım emeğimizin görünmez kılınmasına karşı;

LGBTİ kadınların yok sayıldığı, nefret söylemlerine maruz kaldığı politikalara karşı;

Meydanların, parkların, tüm yeşil alanların tahrip edilmesine karşı;

Orta Doğu halklarını, kadınlarını ve çocuklarını bombalama politikalarına karşı;

Mültecilere yönelik politikalara, düşmanlığa, Müslüman ve göçmen kadınların alınıp satılan bir meta haline getirilmesine karşı;

Anti-heteroseksist, anti-kapitalist, anti-militarist, anti-empyralist, sömürge ve neoliberalizm karşıtı 'ortak' ve farklı taleplerle; kadınlar, erkek şiddetine, ataerkiye ve iktidarlara karşı, tüm dünyaya yayılan feminizm rüzgârlarını estirdi.

8 Mart günü, dünyanın dört bir yanın-

da aynı anda yapılan, milyonlarca kadının katıldığı yürüyüşlerle enternasyonal bir feminizmin taşları döşenmeye başladı. Neden olmasın? Dünyada çapında yaşanan sorunların en çok ortaklaştığı konu kadın sorunları değil mi? O zaman en çok bir arada durabileceğimiz zemin kadın kurtuluş mücadelesi olamaz mı?

Faşizmin korkulu rüyası: kadınlar

“Yaklaşmakta olan her neyse; ‘biz’ kadınlar ona hazırlanıyoruz...”

Suriye'de erkek şiddeti gören bir kadınla ABD'de şiddet gören bir kadın arasında hiç bir fark gözetmeksizin bu kadınların taleplerini ortaklaştırabileceğimiz bir enternayonali- teden bahsediyoruz. Dünyanın herhangi bir noktasında kadınları sınıflara, kastlara göre ayıran hiçbir sistemi kabul etmemeliyiz.

Kadınların kurtuluşu ancak bu zeminde gerçek bir nitelik kazanabilir ve hedefe yürüebilir.

Savaşlara, katliamlara, kadın cinayetlerine, erkek-devlet şiddetine, erkek yargılarına karşı; toplumsal muhalefetin sözcülüğünün üstlenen kadınlar, tüm dünyada

Duyuyor musunuz, kadınların ayak seslerini? Yüzlerce yıllık bir bekleyişin ardından, sokakları, geceleri, meydanları zapt etmeye geliyorlar...

yükselişe geçen faşizmin korkulu rüyası oluyor. Kadın hareketleri iktidardakilerin koltuklarını sarsıyor.

Bundan sonra da kadınlar 'uslu' durmama, en gür sesleriyle sokaklara çıkıp haklarını “söke söke” almaya niyetli. Kendine güvenen, ayakları yere basan ve eskisine nazaran daha sağlam duran bir feminizmle, kadınlar, var olan rejimlere karşı durmak ve parçalamak için hazırlanıyor...

Artık hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağı bir çağ başlıyor. Duyuyor musunuz, kadınların ayak seslerini? Yüzlerce yıllık bir bekleyişin ardından, sokakları, geceleri, meydanları zapt etmeye geliyorlar...

Kendisine 47 yıl boyunca şiddet uygulayan eşine öz savunma yapan Jacqueline Sauvage'nin, kadın örgütlerinin yürüttüğü güçlü kampanyalar ile serbest bırakılması, kadın hareketinin büyük zaferi olmuş uzun süre ülke gündeminden düşmemiştir.

İrlanda-Kürtaj Yasası

İrlandalı kadınlar, 'hamile kadının hayatının risk altında olduğu ve bu riski engellemenin tek yolunun hamileliğin sonlandırılması olduğu durumlar dışında' tüm kürtajları yasaklayan 'Anayasa'nın 8. maddesinin iptali' talebiyle greve gitti.

Bir günlüğüne iş bırakan kadınların amacı, sadece yeniden üretim emeğinin değil, iş ile istenmeyen hamileliği idare

etmek ve sonlandırmak arasındaki özel ilişkinin de altını çizmekti.

ABD- Washington

ABD Başkanlık seçimlerinde milliyetçi ve eril söylemleriyle öne çıkan; kadını aşağılayan, kürtajı yasaklamak isteyen politikalarıyla görünür olan Trump, “Başkanlık” koltuğuna oturdu.

21 Ocak'ta, Washington'da yapılan kitlesel Kadın Yürüyüşü ile Amerika'da milyonlarca kadın Trump'ı ve temsil ettiği cinsiyetçiliği protesto etti. Elbette bu yürüyüşün arka planında politik olarak tartışılacak çok fazla nokta bulunuyor. Fakat yürüyüşte dikkatleri çeken en önemli durum, birçok feminist özneyi kapsamasına rağmen antikapitalist feminist öznenin öne çıkması olmuştur.

Arjantin'de Yükselen Kadın Direnişleri

Dünyanın dört bir yanında yükselen kadın özgürlük mücadelesine, geçen sene Arjantin'deki eylemler damgasını vurdu. Bizler de enternasyonal zemini gittikçe yükselen kadın özgürlük mücadelesi ve Arjantin'deki eylemler üzerine *Plenario de Trabajadoras* (Kadın İşçileri Birliği) örgütünden *Eliana Ibarra* ile söyleştik.

Kampüs Cadıları: *Merhaba Eliana, seninle yapacağımız röportaj bizleri çok fazla heyecanlandırıyor. Çünkü son yıllarda Arjantin, umudumuzu ve heyecanımızı yükselten kadın direnişlerine sahne oldu ve olmaya devam ediyor.*

Eliana Ibarra: Ben de Türkiye'deki bu zorlu, inanılmaz mücadeleyi sürdüren, muhteşem Kampüs Cadıları'nı selamlayarak başlamak istiyorum.

Ben biraz kendimden bahsederek başlayayım. Plenario de Trabajadoras (Kadın İşçileri Birliği) adında bir kadın örgütü içerisinde mücadele ediyorum. Bu örgüt Arjantin İşçi Partisi'ne yakın olan bir örgüt. Fakat bağımsız kadınlarında içerisinde örgütlendiği ve kendi karar mekanizmaları olan bir kadın örgütü. Aynı zamanda değişik kadın gruplarının ve platformlarının koordinasyonu içerisindeyim.

Arjantin'de her 30 saatte bir kadın öldürülüyor. Erkek şiddetinin bu kadar yoğun yaşandığı ülkelerden biri de Türkiye. Türkiye'de üniversiteli genç bir kadın olan Özgecan'ın Mersinde bir dolmuş şoförü tarafından öldürülmesiyle kadınların öfkesi sokaklara taşmıştı.

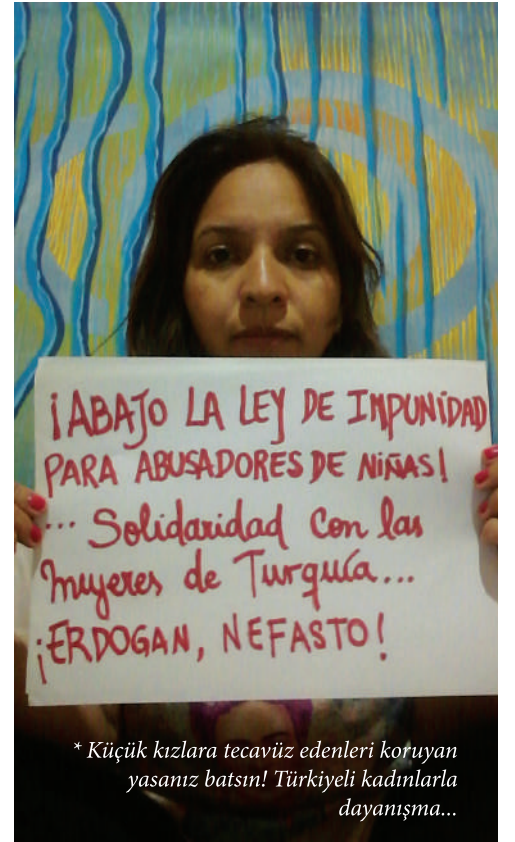
Peki, Arjantin'de de 2016'nın ekim ayında öldürülen 16 yaşında ki genç kadın Lucia Perez'in ölümünün de kadın mücadelesi için bir dönüm noktası olduğunu söyleyebilir miyiz? Siz o sürecin içerisinde yer aldınız mı?

Elbette o sürecin içerisindeydik. Olmak mümkün değildi, çünkü bütün Arjantin'i saran eylemlerdi. Fakat öncesinde birkaç noktaya dikkat çekmek istiyorum.

Kadın cinayetleri istatistikleri değişti. Artık her 30 saatte bir değil, her 18 saatte 1 kadın öldürülüyor.

Bizler kadın cinayetlerine temel hazırlayan devlet ve hükümet politikalarına karşı topyekûn mücadele ediyoruz. Bunlar kadınları çok fazla öteki-leştiren, kadınlara "çile çektiren" politikalar. Kadın cinayetleri izole ve kendi içerisinde tek bir konu ve giderek toplumsal bir fenomen olarak algılanmaya çalışılıyor.

Hâlbuki bu tama-

* Küçük kızlara tecavüz edenleri koruyan yasanız batsın! Türkiyeli kadınlarla dayanışma...

men devletin sistematik şiddetinin kadınlar kız çocuklar ve çocuklar üzerinde ki politikalarıyla ilgili bir durum. Aynı zamanda kendisini bir adalet sistemiyle sürekli meşrulaştıran sistematik bir şiddetten bahsediyorum. Bütün bu dediklerimin altyapısında ise, ataerkillik yatıyor. Devlet ve hükümet politikaları, adalet sistemi ve bunları yönlendiren ataerki, biz kadınların hayatını kontrol altına almaya çalışan araçlar.

Evet, 19 Kasım'da Lucia Perez'in öldürülmesi kadınların bir araya gelmesi ve öfkenin sokaklara taşması adına çok önemli bir dönüm noktası oldu. Bunların neticesinde kadına yönelik şiddeti gündemleştirmek için kadınlar ilk kez iş bırakma eylemleri yaptı ve tabii ki başka bir sürü taleple birlikte. Dediğim gibi artan kadın cinayetleri kadına yönelik sistematik şiddetin sadece bir parçası ve bir yüzü. Polonya'daki kadınların kürtaj yasaklarına karşı iş bırakma eylemlerini örnek almıştık.

Lucia'nın öldürülmesiyle birlikte öne çıkan "Ni Una Menos" hareketinden bize biraz bahsedebilir misin?

"Ni Una Menos" hareketi 3 Haziran 2016'da Rufino/Santa Fe'de (benim yaşadığım eyalet) Kiara Paez adında bir kadın öldürülmesiyle kurulmuştu. Yani Lucia'nın öldürülmesinden aylar önce kuruldu. Ama doğru bir zamanlama, doğru bir ihtiyaç olduğu Lucia'nın öfkesini sokaklara taşıyabilmiş olmasıyla ortaya çıktı.

#NI UNA MENOS

Belirli ortak talepler etrafında bir araya gelen, örgütlü, bağımsız kadınların yer aldığı bir hareket. Bu talepler ya da daha doğrusu mücadele cephelerimiz; “eşit işe eşit ücret”, “emeğin güvencesizleşmesi”, “kürtaj cezalarını kaldırıp kürtajı yasal- laştırmak”, “cinsellik üzerine eğitim (kiliselerin belirleyen olmadığı bir müfredat)” talebi bunlardan yalnız bir kaçı...

Lucia Perez’in öldürülmesiyle aynı hafta toplanan 31. Ulusal Kadın Buluşmasında polisin şiddetiyle karşı karşıya kaldınız. Lucia’nın ölümünün tetiklediği bu sokak direnişlerinde, bir hafta önce yapılan bu buluşmanın etkisi büyüktür elbette. 31. Ulusal Kadın Buluşmanız nasıl geçti? Ne tür kararlar alındı biraz bahsedebilir mi- sin?

Ulusal Kadın buluşmasında Rosario/ Sata Fe ‘de yapıldı. 12-14 Kasım arasında ve Lucia daha ölmemişti. Fakat eylem “Ni Uno Menos” hareketinin talepleri çerçevesinde yapılan bir eylemdi ve polis çok şiddetli müdahale etti. Eyalet hükümeti ve Ulusal hükümet söz konusu kadınlar olduğunda mükemmel bir birliktelik kurdular. Neden, çünkü kadınların sesini bastırmak istiyorlardı. Bu eylemler şehrin kilit noktalarında yapılmıştı. Sağlık Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı ve Kiliselerin önünde.

Kiliseler de ülkemizdeki kadına yönelik politikaların görünmeyen, karanlıkta hareket eden özel bir parçası...

Biraz da kadın buluşmamızdan bahsedeyim. Ülkenin birçok noktasında gelen genç, işçi, öğrenci, işsiz, Arjantin’li Aborijen* (*Aborijen: Avrupa’lı beyazların iş-

gali öncesi orada yaşayan Arjantin’in yerli ve asıl halkı.) kadınlarla gerçekleştirdik bu buluşmayı. En öncelikli derdimiz, siyaset olarak bağımsız kadın örgütlenmesinin önemine dikkat çekmekti.

En başarılı geçen atölyeler; özgür, güvenli ve parasız kürtaj atölyesi, kadın cinayetleri atölyesi ve cinsel şiddet biçimleri atölyesiydi.

Toplantıda kadın mücadelesinin devamlılığı için, kadın hareketlerinin “birlikte” mücadelesinin önemi açığa çıktı. Cumhurbaşkanı Macri öncülüğünde, eyalet başkanları ve parti başkanları ayrıca işbirlikçi kiliseler ve sendikaların bürokratik merkezleri (Central General de Trabajadores-TCG/ İşçilerin Genel Merkezi) kurulan bu “ataerkil yapıyı” kırmak için bütün kadın örgütleri bir araya gelmeliydi.

Bizim kendi örgütümüz bütün bu süreçlerin içerisinde ama örgüt olarak çok uzun süredir Sosyalist mücadelenin de içerisindeyiz. Sosyalist mücadeleyi uzun soluklu toplumsal ve siyasal bir mücadele olarak görüyoruz. Özellikle kapitalizmin krizinin derinleştiği bu günlerde, kadın haklarının ne kadar geriye gittiğini ve kadın emeğinin nasıl sömürüldüğünü görüyor, bu yüzden kadın hareketinin de antikapitalist olması gerektiğini düşünüyoruz.

Bu eylemler Arjantin’le sınırlı kalmadı ve Latin Amerika kıtasında Brezilya, Meksika, Paraguay, Bolivya gibi diğer ülkelere ve “Uluslararası Kadın Grevi” çağrısıyla dünyanın dört bir yanına yayıldı. Bu da bizlere söz konusu kadın mücadelesi olduğunda onun enternasyonal dayanışma ruhunun bir anda dünyayı nasıl sarabileceğini gösterdi. Peki, siz son zamanlar-

Gerçek bir kazanımdan bahsedecek olursak, taleplerimizin görünür olması ve devlet politikaların teşhir edilmesinden bahsedebiliriz. Bundan önce sadece Feminist gruplar, bu konularla ilgileniyordu. Bugün genel olarak tüm kamuda tartışılıyor.

da tüm dünya çapında büyüyen bu kadın direnişlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Evet, aslında... “Kara Çarşamba” uluslararası kadın mücadelesinin o boyutunda oluşan ilk birliği, bizim de ilk tecrübemiz oldu. Devlet ve rejimler tarafından kadınlara karşı uygulanan şiddeti reddetmek için bağımsız ve örgütlü olan kadınlar olarak bir araya gelmiştik. Mesela Ulusal Kadın Toplantısında Sili ve Paraguay’dan gelen delegasyonlar da vardı, bunlar önceden konuşulmuştu. Onların enternasyonalist dayanışması ve katkıları çok önemliydi.

Artık sizinle de, Türkiye’de, ilişkiyiz ve Enternasyonalizmin kadın mücadelesinin bir parçası olması hepimizin birlikte başaracağı bir görev. Bize uygulanan ikili sömürü sistemini beraber yok etmemiz gerekiyor ve bunu ancak aramızda dayanışma kurarak ve sınıf savaşının yönünü beraber belirleyerek gerçekleştirebiliriz.

Artık sizinle de, Türkiye’de, ilişkiyiz ve Enternasyonalizmin kadın mücadelesinin bir parçası olması hepimizin birlikte başaracağı bir görev. Bize uygulanan ikili sömürü sistemini beraber yok etmemiz gerekiyor ve bunu ancak aramızda dayanışma kurarak ve sınıf savaşının yönünü beraber belirleyerek gerçekleştirebiliriz.

Özgürlük Kokan Kadınlar

AKP/Erdoğan iktidarının, kendisine biat etmeyi ötekileştirdiği, üzerinde toplumsal linç uyguladığı bu dönemde; kendisi de bu ötekileştirmeye maruz kalan *Fusun Demirel* ile, Referandum'u "Hayır" örgütlenmesini ve bundan sonraki süreçlerin kadınları, sanatı ve sanatçıyı nasıl etkileyeceğini konuştuk.

Kampüs Cadıları: *Merhaba, Feminerva'nın ilk yolculuğunda sizinle söyleşmek, halleşmek bizi epey heyecanlandırıyor. Konuşacak, paylaşacak çok şeyimiz birikmiş. Umarız ki bu söyleşimiz kadınların direnç noktalarına dayanak, değiştirme güçlerine güç olur.*

Malum ülke pek de iyi bir yere doğru gitmiyoruz gibi... Sisli, puslu, geleceğin ne getireceğinin belirsiz olduğu bir hava hâkim. Siz nasıl görüyorsunuz geleceği?

Fusun Demirel: Kısa vadede ağır günler bizi bekliyor. Bunu özellikle son 1 yılda net görür olduk. Uzun vadede ise ülke mutlaka toparlayacak. Çünkü ezilenler öylesi yere yapışır ki, toparlanacak gücü olmaz sanırsın, oysaki o ezilenler yavaş yavaş toparlanırlar. Önce dizlerinin üzerinde durur ve sonra ayağa kalkar. Ayağa kalkmış işçi sınıfı, ezilen ve ötekileştirilen tüm kesimler karşısında hiç bir top tüfek kar etmez.

İktidara muhalif tüm kesimlere yönelik bir baskı süreci içinden geçiyoruz ve aynı zamanda bu kesimleri ayrıştıran, ötekileştiren bir dil iktidar tarafından kullanılıyor.

Var olan kadın hareketi bana umut veriyor. Nicel olarak hala çok yetersiz... Yoksa çok doğru bir yoldayız gördüğüm kadarı ile. Özellikle genç kadınlar çok azimle mücadele ediyor. Pek çok feminist örgütlenme var.

Ne yazık ki bu kadar ayrımcılığı, ötekileştirilmeyi hiç bir dönem yaşamadık. Bu ülkenin yüzde elliden fazlası şu anda potansiyel olarak ya terörist ya vatan haini durumunda işaret ediliyor, erk tarafından. Bu ürkütücü bir durum elbette...

Bu ötekileştirmeden sanatçılarda payına düşeni alıyor. İktidar, politikalarına biat eden sanatçılar istiyor ve eğer bu gerçekleşmiyorsa sektörden tecrit başlıyor. Sosyal medyada linçe uğrayanlardan biri de sizsiniz, sonrasında oynadığınız diziden de çıkarıldınız. O günler nasıldı sizin açısından?

Zor günlerdi. Hala nasıl dimdik kalabilirim bazen kendime şaşıyorum. Ama Nazım'ın dediği gibi "düşmana inat bir gün fazla yaşamak" tan yanayız. Sadece ben değilim üstelik. Bundan sonra daha kimlere çıkacak bu piyango kim bilir. İtibarsızlaştırma politikası bir nebze işe yaradı, onlar açısından. Yine de herkesin büyük sevgisini kazanmış olduğumu anladım. Destekler inanılmaz boyutlardaydı ve hala devam ediyor. En çok kadın grupları destekledi. Kadın emeği kolektifi, kadın cinayetlerini durduracağız platformu, ilerici kadınlar, barış akademisyenleri ka-

dınları gibi aktivistler hep yanımdaydı.

Biraz da kadın mücadelesinden konuşalım o zaman...

Dört bir yandan kadınların yaşam alanlarının daraltıldığı bir ortama hapsediliyoruz. Kadın cinayetleri, tecavüzler, tecavüzcülere sınırsız iyi hal indirimleri ve daha sayamadığımız birçok şey... Türkiye'deki kadın mücadelesinin bu saldırı dalgasını karşıladığını düşünüyor musunuz? Nasıl olmalı sizce?

Kadın mücadelesi çok gecikmeli başladı. 80'lerin ortalarında kurulan "Mor Çatı" darbe sonrası kadınların ilk örgütlenmesidir... Elbette ben 78 kuşağı olduğum için sosyalist feminist hareketi 70'li yıllarda yaşadım... İKD yani İlerici Kadınlar Derneği üyesiydim. Yaşım henüz 16,5 falan... Elbette bizleri çok besledi, İKD... Günümüz de ise, sanki gezi bir milattı.

Var olan kadın hareketi bana umut veriyor. Nicel olarak hala çok yetersiz... Yoksa çok doğru bir yoldayız gördüğüm kadarı ile. Özellikle genç kadınlar çok azimle mücadele ediyor. Pek çok feminist örgütlenme var. Bu kötü bir şey de değil. Önemli olan herkesin kendi gücüne siyaset yapıyor olması. Mahallelerde kadınlarla ilişkili olup onları meydanlara çekebilmesi, önemli olan kadınlara kadınlık meselesini, kadın sorunlarını anlatıp, onların dertlerini dinleyip birlikte çözüm üretebilmesi...

Bu kadar farklı yapılaşmaya rağmen; 8 Mart'lar, 1 Mayıs'lar, Pride kutlamaları, ne büyük bir katılımı gerçekleştiriyor. Bu harika... Görüyoruz ve yaşıyoruz ki, ülkede iktidarın zihni ve fikri kadın bedeni ile yoğrulmuş; sürekli kadın bedenine dönük artan muhafazakâr politikalar, giderek tırmanan şiddet, cinsel taciz ve tecavüz ve cinayet olayları... Fakat tüm bunların karşısında kadınlar susmak yerine çoğalarak geliyor ve otoriteye başkaldırıyorlar. Çok umutluyum çok.

16 Nisan referandumu gibi bir seçim süreci yaşadık. Mübürsüz oyların geçerli sayılması sandık demokrasisinin bile artık hiçbir temeli kalmadığını gösteriyor. Ana akım medya ve iktidar organlarına göre "EVET" kazandı. Peki, sizce durum nasıl?

Bu toplumda akli olan her insan artık bu sonuçların neyi işaret ettiğinin farkında. "Hayır" oyları yüzde 55 deniyor. Tahmini rakam ama bize çok şeyler söyleyen bir rakam. Mesele kazanmak değil aslında. Mesele, bu çok değerli "Hayır" oylarını bir potada ve aynı zeminde örgütleyebilmek...

Bakın, tüm yandaş medya, tüm propaganda araçları, büyük bir sermaye gücü ve bizzat devletin tüm imkânları ile "OHAL" ortamında referandum yapıldı ve buna rağmen oldukça güçlü bir "Hayır" çıktı. İktidar hep yalan dolan, dümen peşinde. Herkes bunun farkında. Şimdi CHP ve diğer "Hayır"culara çok görev düşüyor. Bu değerli oyları umutsuz çıkarmayın...

Kadınlar neye HAYIR dedi?

Kadınların bir kısmı "Evet" bir kısmı "Hayır" dedi. Toplum zaten ikiye bölündü her anlamda. Kadınlar da nasibini aldı bundan.

Sanat çevresinin sesi kısık nedense? Devlet opera ve Balesindeki eserler bütçe yok denilerek kaldırılıyor. Sanatçılar sürgün ediliyor ya da işten çıkartılıyor. Yoğun bir baskı var, evet... Tepki veren belli insanlar... Onlar zaten TV'lerden artık çağırılmayan, siyasi tepkisini açıkça ortaya koyanlar. Yetmiyor, çok öfke duyuyor insan... Neredesiniz?

" 'Kadının en büyük düşmanı yine kadındır' algısını yok edip, omuz omuza bir kadın mücadelesinin neferi olmaya aday olmalıyız. Biz bunu başaracağız."

Sağduyu sahibi her kadın "Hayır" demeliydi. Çünkü bu ideoloji kadına adeta düşmanca davrandı. 14 yıllık iktidarları döneminde kadın aşağılandı, ezildi, şiddetin en ağırını gördü, tecavüze uğradı ve öldürüldü. Kadın artık o kadar aşağılanmakta ki; kürtaj olabilmek için evli olması, eş rızası olmalı... Kadınlar örtülerin arkasına sığınıp, kendilerini toplum içinde öyle var etme çabasına düştüler. Adına da inançlı kadının özgürlüğü dendi... Kadınların evlatları ya askerde ya eylemlerde ya mahallesinde, öyle ya da böyle sürekli öldürülüyor. Küçük çocukları istismara uğruyor. Bu parti ideolojisiyle kadınları o kadar çok hedef aldı ki, artık sayacak o kadar çok şey birikti ki, hangisini sıralasak bilemiyorum.

Şaibeli bir seçim ile EVET'i kabul ettirmeye çalışıyorlar şimdi. Kadınları bundan sonra neler bekliyor sizce?

Kölelik bekliyor. Hepimiz endişeliyiz aslında... Bundan sonraki adım ne olacak diye... Bakın ders kitaplarından evrim teorisi kaldırılıyor. Bir iki yıla kalmadan ergen kızlarımızın başlarının zorla kapatılmayacağını garanti yok. Kadınları ağır, acılı, mücadele gerektirecek zamanlar bekliyor. Kadınlar bu ülkede erkeklerden çok daha cesur ve bu ülkede bir değişim olacaksa bu kadınlarla olacak.

İktidarın sanata karşı yoğun bir baskısı söz konusu. Devlet ve Şehir Tiyatrolarında kıyım ve sansür had safhada... Sanatın üzerine örtülmek istenen bu karanlık per-

deye karşı nasıl mücadele etmeli?

Muhakkak ki daha güçlü ses çıkmalı. Ama sanat çevresinin sesi kısık nedense? Devlet opera ve Balesindeki eserler bütçe yok denilerek kaldırılıyor. Sanatçılar sürgün ediliyor ya da işten çıkartılıyor. Yoğun bir baskı var, evet... Tepki veren belli insanlar... Onlar zaten TV'lerden artık çağırılmayan, siyasi tepkisini açıkça ortaya koyanlar. Yetmiyor, çok öfke duyuyor insan... Neredesiniz?

Son olarak genç kadınlara, üniversiteli kadınlara vermek istediğiniz bir mesaj var mı?

Evet elbette...

Kadınlık bilincini tüm hemcinslerinize hatırlatın dostlar. Kadınlar yüzyıllardır kendi sosyal ve ekonomik hakları için mücadele veriyor. Özgürlükleri için de...

Erkeklerle eşit olabilmek, eşit iş ve eşit ücret gibi meselelerde... O konuda yol alınabilir belki ama cinsel haklar konusunda çok uzun yıllara ihtiyaç var hala... Yüzyıllardır kadınlar uğraşılıyor ama sistemler kadını aşağılamak, hor görmek, köleleştirmek, metalaştırmak için herseyi yapıyor. Hangi tarafta durduğumuz çok önemli, bunu hiç unutmamalıyız.

"Kadının en büyük düşmanı yine kadındır" algısını yok edip, omuz omuza bir kadın mücadelesinin neferi olmaya aday olmalıyız. Biz bunu başaracağız.

Laikliğin Yeniden İnşası

Bildiğimiz-yaşadığımız laiklik; Batı'da gelişip güçlenen kapitalizmin yarattığı modern ulus-devlet/toplum yapısına ve dolayısıyla kapitalizmin gelişimine ayak uyduramamış olan Osmanlı devletinin çöküşü sürecinde yaşanan Kemalist müdahale içinde gerçekleşti.

Meral Çınar

Bildiğimiz bir laiklik var; o esas olarak din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır. Bilmediğimiz laiklik ise, kadın kurtuluş mücadelesinin bir parçası olarak keşfedilip, mücadelenin içinde şekillenerek, özgürlükçü ve halkçı bir dinamik olarak yeniden inşa edilecek olandır.

Bildiğimiz-yaşadığımız laiklik; Batı'da gelişip güçlenen kapitalizmin yarattığı modern ulus-devlet/toplum yapısına ve dolayısıyla kapitalizmin gelişimine ayak uyduramamış olan Osmanlı devletinin çöküşü sürecinde yaşanan Kemalist müdahale içinde gerçekleşti.

Bu gerçekleşme, despotik Osmanlı devlet yapısını kapitalizmle uyumlu olacağı bir dönüşüme uğratarak korumayı amaçlıyor ve daha genelinde, sosyo-ekonomik yapının, kapitalizmin gelişimine uyumlu hale dönüşecek biçimde yeniden inşasının içinde yer alıyor, onun kurucu öğelerinden biri olarak şekilleniyordu.

Kemalist müdahale ise, bir halk isyanı

olarak, padişahlık yönetimine ve şeriat hukukuna karşı halkçı bir ayaklanma olarak yaşanmadı.

Dolayısıyla, bizlere öğretildiği gibi, eski despotik yapının tasfiye olduğu ve halkın kendi elleriyle yeniden inşa ettiği bir "Türkiye Cumhuriyeti" hiçbir zaman gerçekleşmedi.

Söz gelimi, en basit haliyle din ve devlet işleri birbirinden gerçekten ayrılırdı; birçok farklı inancı barındıran toplumumuzda devletin dini "İslam" olarak kabul edilemezdi. Başörtüsü kullanan kadınların kamusal alanda var olmaları engellenmezdi. Aleviler inançlarından dolayı onlarca katliama uğramazdı. Din İşleri Başkanlığı (DİYANET) diye bir kurum olmazdı...vd.

Yani bu topraklarda şimdi bizim yeniden inşa etmemiz gerektiği gibi özgürlükçü bir laiklik hiçbir zaman hayat bulmadı. Laiklik, sadece Osmanlı-T.C devletinin bekasını korumak ve Türkiye'nin kapitalist ekonomiye geçişini sağlamlaştırmak

adına, Avrupa'nın modern devlet yapısına ayak uydurabilmek zorunluluğuyla, bu coğrafyanın kendi tarihsel somut gerçekliği içerisinde Batı'da yaşanan laiklikten farklılıklar içererek inşa edildi.

Bu adımın ya da dönüşümün "ileri" bir hamle olduğu, "şeriat hukukunun" artık her türlü gelişmeyi engelleyen dar kalıplarını kırdığı, üstelik özellikle biz kadınlar için kısmi bir özgürlük alanı açtığı açıktır. Ama, "hakkını teslim ettikten" sonra hemen belirtmeliyiz ki, kısır ve kendini boğmaya yazgılı bir "ileri" adım olmakla yazgılıydı, nitekim öyle de oldu.

Bugün de, İslam dini, sosyo-ekonomik yapının yeniden inşası, devletin despotik yapısının devamı, hatta faşist bir diktatörlüğün kurucu öznesi olacağı tarzda, sermayenin güncel çıkarlarına uygun biçime sokularak dönüştürülüyor ve devletin ideolojisi haline sokuluyor. T.C kurulurken "laikliğin" oynadığı görev, bugün faşist bir diktatörlük kurulurken "İslam dinine" oynatılmak isteniyor. Her ikisinin de, halkın çıkarlarıyla uyumlu olmadığını kabul etmemiz gerekiyor.

Bilmediğimiz ve yeniden inşa etmemiz gereken laiklik ise, bugünün koşullarında kadınların, Alevilerin, aslında tümüyle halkın, kendi gerçek hareketi içinden çıkıp geldiği sürece özgürlükçü bir içerik kazanabilecektir.

Şunu belirtmekte fayda var; kadın mücadelesi asla ve asla "laiklik" indirgemeci bir tutumun içerisine girmemelidir. Laiklik kadın özgürleşmesinde sadece bir adım olabilir ve ön açıcı bir nitelik taşıyabilir. Laiklik ataerkil kurumları bütünüyle tasfiye edecek bir araç olamaz çünkü olgusal olarak sadece inançsal ayrımlara kör olabilir.

Kadınlar “laikliğin” yeniden inşasının ana öznesi olmalı

Kadınlar olarak emeğimizin ve bedenimizin özgürleşmesi için verdiğimiz mücadeleye de “laiklik” nerede duruyor, neden önem kazanıyor?

İnancımız, ırkımız, dilimiz ne olursa olsun sadece kadın olduğumuz için yaşadığımız sorunların yanında, inançlarımızın ve inançsızlığımızın yarattığı sorunlar üzerinde durursak bu sorunun cevabını verebiliriz.

Cinsiyetimiz kimliklerimizi belirleyen tek olgu değildir. Ben, Kürt, Alevi, işçi bir kadın olabilirim; Arap, Hristiyan bir ev emekçisi de; Türk, Müslüman bir öğrenci de; Çerkez, Ateist bir mühendis de.

Burada yaşadığımız sorunların çerçevesini oluşturan tek ortaklık “kadın” oluşumuz olabilir mi?

Mesela özellikle Alevi bir kadın olduğumuz için, toplumsal yapının içerisinde ötekileştirildiğimiz durumlar yaşamadık mı?

Müslüman ve başı örtülü bir kadın olarak yıllarca üniversitelere, kamu kurumlarına giremedik, değil mi?

Ateist bir kadın olarak “potansiyel müsait” muamelesi görmedik mi?

İnançlarımız, yaşadığımız bütün ötekileştirmenin, ezilmenin, sömürülmenin nedenlerinin bir parçası olmadı mı?

Tüm sorunlarımızı sadece kadın olduğumuz için mi yaşadık?

İnançlara kör olan bir kamusal alan varlığı demek; kadını erkek egemenliğinin damgasını yemiş dinlerdeki statüsüne göre yargılamayan, onun bedeni, emeği, kıyafeti, doğurganlığı üzerinde ki “dinsel” baskıyı kamusal alana taşımayan bir içeriği ifade eder.

Tabi ki hayır...

O zaman bütün inançlara ya da inançsızlığa kör olan, ama tüm inançların ve inançsızlığın özgürce yaşanmasının önünde engel olmayan, tek bir inancı dayatmayan bir “laiklik” anlayışı mücadelemizi şimdi-kindenden daha fazla ortaklaştıracaktır.

Mücadele zemininden bakarsak öncelikle, kadınlar olarak inançlarımızın bizi ayırdığı, uzaklaştırdığı, parçaladığı bir yapı dağılmış olacaktır. X inançlı ya da Y inançlı kadınlar olarak ayrılarak yaşadığımız sorunlar üzerinden değil, doğrudan kadın olduğumuz için yaşadığımız sorunlar üzerinden ilişkilenebileceğiz.

Kadın mücadelesinin ana eksenini inançlara ne kadar kör olsa da, içinde konumlandığı toplumsal yapının inançlara bölünmüş hali kadın mücadelesine de bir takım gerçekleri dayatmaktadır.

Bu yüzden inançlara kör olan bir kamusal alan varlığı demek; kadını erkek egemenliğinin damgasını yemiş dinlerdeki statüsüne göre yargılamayan, onun bedeni, emeği, kıyafeti, doğurganlığı üzerinde ki “dinsel” baskıyı kamusal alana taşımayan bir içeriği ifade eder.

Kamusal alanda dini inancımız ne olursa olsun herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadığımız zaman, dinlerin genel toplum üzerinde ki belirleyiciliği azalacak ve elbette ayrı ayrı erkekler ve kadınlar üzerindeki etkisi de çözülecektir. O koşullarda, erkek ve devlet iktidarı, kadın üzerinde kurduğu hegemonyanın en meşru aracını kaybedecektir. Kadınlar da kendilerini ayırtıran bu yapay ilişkilerden uzaklaştıkça cinsiyet özgürlüğü mücadelesine daha sıkı sarılacaktır.

Yani özgürlükçü bir laiklik içinde devlet ve kamu kurumları, Alevi bir kadına zorla başörtüsü dayatamayacağı gibi, başı örtülü bir kadına da başını açmasını dayatamayacaktır.

Kadın mücadelesinin bir dinamiği olarak, Laiklik

Elbette özel alan için durum daha da farklıdır. Devletin kendi varlığı gücünün özel bir kaynağını da ailenin en temel dayanağı olan “erkeğin kadın ve çocuklar üzerinde kurduğu egemenlikten” aldığı için; kamusal alanda böyle bir laiklik kazanımının özel alanı etkilememesi mümkün değildir.

Kamusal alan özel alan diyalektiği içerisinde, kamusalda yaşanana bağlı olarak özel alandaki erkek egemen ilişkiler de çözülmeye başlayacak ve kadın mücadelesinin laiklik dışında başkaca esas dinamikleri devrede olduğu müddetçe, kadın özgürleşmesinin önü açılacaktır.

Şunu belirtmekte fayda var; kadın mücadelesi asla ve asla “laiklik” indirgemeci bir tutumun içerisine girmemelidir. Laiklik kadın özgürleşmesinde sadece bir adım olabilir ve ön açıcı bir nitelik taşıyabilir. Laiklik ataerki kurumlara bütünüyle tasfiye edecek bir araç olamaz çünkü olgusal olarak sadece inançsal ayrımlara kör olabilir.

Sonuç olarak geçmişin erkek egemen, halkçı ve özgürlükçü olmayan çürümüş despotik “laiklik” anlayışına karşı; bugünün özgürlükçü, halkçı, erkek iktidarını derinden sarsan laikliği, kadınların ellerinde yoğrulmuş şekillendiğinde özel bir anlam kazanacaktır. Bu tarihsel rol, bugünün kadınlara biçtiği tarihsel öncülük rolünün bir parçası ve yeni bir görev olarak karşımızda duruyor.

Juliana Gözen

ülkenin içerisinde geçen pek de olağan ilerlemeyen sürecine, 16 Nisan “Başkanlık” referandumunu ile yeni bir parametre eklenmiş oldu.

Ellerindeki tüm imkânları “Evet” lehine kullanmalarına rağmen yetersiz kaldı, “Hayır’ın” her yerde sesi kısılmaya çalışıldı ve bunun üzerine çok iyi bildikleri “darbe” yöntemi ile “Evet’in” kazandığını ilan ettiler.

Kabul ediyor muyuz? Elbette ki “Hayır”!

Üsküdar’a gider iken aldı da bir yağmur

Ülkede süregelen ve her geçen gün yükselen ekonomik kriz, Ortadoğu’nun hamisi olma iddiası ile yapılan tüm hamlelerin Bağdat’tan dönmesi, 15 Temmuz ile devletin içindeki tüm çıkar çatışmalarını gösteren perdenin açılması ve şimdi 16 Nisan ile tüm halkın gözleri önünde hileli bir seçimin zorla kabul ettirilmeye çalışılması. İktidarın bu kadar denkleme çözmesi zor... Ayrıca kurmaya çalıştıkları rejim şimdiden büyük bir meşruiyet krizi yaşıyor.

“Hayır” örgütlenmesinin devam edeceği ve bu meşruiyet krizini derinleştirmeye odaklanacağı aşikâr ama benim derdim, “Hayır” örgütlenmesi içerisinde kadınların, kadın hareketinin aldığı pozisyonu anlatmak. Kadınlar nasıl “Hayır’ın” öne çıkan önemli öznelerinden biri oldu?

15 yıldır erkek egemenliğini yaşamın tüm hücrelerinde toplumu muhafazakarlaştırarak yeniden üreten, kadın düşmanlığını her insanda olması gereken bir “karakter” haline getirmeye çalışan bir iktidardan söz ediyoruz.

Her fırsatta kadının konumunu ikincileştiren, kadının emeğinden kendi cebini dolduran ama bunu görünmez kılan ve kadınları her gün öldüren bir iktidardan...

Kadınların kahkahasından rahatsız, giydiği tayttan-şorttan tahrik olan; şiddeti, kadınların giydiklerini, oturup kalkışını, dışarı çıktığı saatleri sebep gösterek “meşrulaştırır”; kadın cinayetlerine erkeklerin sırtını sıvazlarcasına “tahrik indirimi” veren bir iktidarın hayaline en

Şaibeli Seçimin Yarattığı Hakikat “Yeni Bir Kadın İsyanı”

“Hayır” örgütlenmesinin devam edeceği ve bu meşruiyet krizini derinleştirmeye odaklanacağı aşikâr ama benim derdim, “Hayır” örgütlenmesi içerisinde kadınların, kadın hareketinin aldığı pozisyonu anlatmak. Kadınlar nasıl “Hayır’ın” öne çıkan önemli öznelerinden biri oldu?

önde “Hayır” demeyecektik de ne yapacaktık?

Kadını yok sayan bu anayasa değişikliğine “Evet” demek, kadının adının da varlığının da silindiği bir geleceğe “Evet” demektir, en güçlü sesimizle “Hayır” dedik.

Bitti mi? Buna da “Hayır”

Kendisini dokunulmaz, sorgulanmaz ve tüm yetkilere sahip bir “hale” içerisine yerleştirmek isteyen Erdoğan öncülüğünde, rejimin kadınlara saldırısının devam edeceğini hatta saldırıların şiddetinin artacağını biliyoruz. Kadın düşmanlığı, inşa edilen bu rejimin beslendiği bir kaynak çünkü...

Kadınların, “Hayır’la” birlikte örgütlediği kolektif iradenin kurucu örgütlenme ve pratiklere dönüştürülmesi halinde, meşru olmayan ve tüm yetkileri bir adama teslim

eden rejimi yıkacak en büyük güçlerden biri olacağını tahmin etmek zor değil.

Gücümüz, erkek egemenliğin her gün ilmek ilmek örüldüğü, baskının ve şiddetin toplumsal muhalefetin tüm kesimlerine yöneltildiği bir ortamda, iktidarın her hamlesine öfkeyle yanıt veren ve çoğu zaman toplumsal muhalefete öncülük eden kadınların isyanından geliyor.

16 Nisan takvimi ile deneyimlediğimiz “Hayır Meclislerine”; “kadın kadına” evlerde, sokaklarda, Pazar meydanlarında, el ele kurduğumuz zincirlerde, yaşam alanlarının tüm gözeneklerinde örgütlenerek hayat üfledik, can suyu olduk.

Şimdi ihtiyacımız bundan fazlası. Darbe ile “Evet”i kabul ettirmeye çalışan iktidar ve inşa etmeye çalıştığı kadın düşmanı rejim karşısında, tüm bu deneyimlediklerimizi birleştirerek, dokunduğumuz her alanı dönüştürmeliyiz.

Değirmenden Yaşama Karadeniz'de HES Direnişleri ve Kadınlar

Karadeniz'de kadın doğaya içkindir. Tüm işler doğanın verdiği izinle yapılır. Karadeniz'de vakit çok dar, işler çoktur.

Saliha Kılıç

Giresun'dan Artvin'e Doğu Karadeniz topraklarında ekolojik emperyalizme direnen tüm canlılara.

hES'ler (Hidroelektrik Santral) ülkemiz kamuoyunu son dönemde çokça meşgul eden bir konu haline geldi. Karadeniz'de yandaş HES şirketleri ve yerel halk arasında adeta kıyasıya bir mücadele yaşanmakta.

Size öncelikle Karadeniz lügatına HES'in girişinden; sonrasında Karadeniz'de HES direnişi ve kadınların bu direnişteki rolünden, derelerin ve kadınların öyküsüne tanıklık eden değirmenlerden bahsetmek istiyorum.

Bu kıyım, bu yıkım nasıl başladı?

Henüz 1995 yılında Dünya Bankası Başkanı olan İsmail Serageldin'in çokça atıf yapılan şu cümlesini anımsatarak başlamak isterim: "Bu yüzyılın savaşları petrol üzerine olmuştur ama gelecek yüzyılın savaşları su yüzünden çıkacaktır".

Bu bağlamda içinde bulunduğumuz yüzyılda değişen ve 'gelişen' su politikaları anlayışı ile ilgili olarak 2008'de TBMM'den şu sözleri duymaktaydık: "Su akar, Türk bakar anlayışı kalkıyor. Su akar, Türk yapar anlayışını getiriyoruz". Bu sözler aynı zamanda yüzyıllar boyunca akan suların

boşuna aktığını iddia etmekteydi.

1970 krizinden bu yana yeni bir kar alanı olarak doğal kaynaklar içinde günbegün değeri artan suya odaklanan küresel ekonomik sistem, nihayetinde Türkiye'de de suretini göstermeye başlamıştı.

Karadeniz'in direngen kadınları

Karadeniz; Türkiye'nin akciğerleri, el değmemiş, keşfedilmemiş, kendi içinde kadın ve doğa arasında sırt sırta vermiş kültürün yaşandığı topraklar. Bu topraklarda cinsiyete dayalı işbölümü ortadan kalkmış, her iş "kadın işine" dönüşmüştür.

Erkekler genellikle büyük kentlere ya da Avrupa şehirlerine "ekmek parası kazanmak için" gitmişlerdir ve yahut çokça bildiği gibi kahvelerde iskambil oyunları oynayarak vakit geçirirler.

Kadınlar için doğa ananın felaketlerinden ve yabancı hayvanlardan kurtarılan sadece ihtiyacı karşılamaya yetecek kadar ekilen, özenle yetiştirilen mısırlar; hiçbir zaman aksakallı bir dedenin olmadığı değirmende ve bir avuç un, bir lokma ekmek için öğütülür.

Değirmen ile köy arasındaki hatırı sayılır mesafeyi sırtında kutsal sarı tanelerle değirmene varan Karadeniz kadını, sırtından yükünü atar ve tamamen su enerjisi

ile çalışan değirmenin suyunun yönünü değiştirerek su gücüyle taşın dönmesini sağlar ve öğütme işlemi sonunda ununu sırtlayarak evinin yolunu tutar.

Kadın dayanışmasından mücadeleye bir adım

HES'lerin Karadeniz'i talanı, aynı zamanda her köyün yüzlerce yıldır var olan değirmenlerinin HES şantiyelerine yenik düşmesinin hikâyesidir.

Cinsiyete dayalı iş bölümünün yok olduğu topraklarda deresini, suyunu, değirmenini kısaca yaşamını savunmak yine kadına düşmüş, hayatlarında "alın yazısı" dedikleri işlerin altından dayanışma ile kalkan Karadeniz kadınları, devletle ilk kez karşı karşıya gelmiş ve 'sırtı lacivert hamsilerin ve mısır ekmeğinin zaferi için' kadınca mücadelelerini ortaya koymuşlardır.

Karadeniz'in yüzlerce yıllık sözlü kültüründe aktarıla gelmiş acıların dışavurumu olan maniler bu kez HES'lerin sahipleri için söylenmeye başlanmıştır yine kadınların ağzından:

"Deremu kuritenler, Deyirum size dogri, Giresunuz mezara, Hemi de egri bugri"

Karadeniz kadınlarının doğayla iç içe geçmiş, değişime direnen yaşamının belki de son temsilcileri olan kadınlar, HES şirketlerinin makinalarının önlerine set olmuş, meydanlarda "Haydi kadınlar ölene kadar direnelim! Gelen tabutunu hazırlasın öyle gelsin!" diye haykırarak ve yeri geldiğinde polis, yeri geldiğinde jandarmanın orantısız gücüne maruz kalmak pahasına mücadelelerini sürdürmüşlerdir.

Karadeniz'de su yoksa yaşam da yok! Yaşamına HES'lerle, ıslah projeleri, sahil yolu, 'yeşil yol' projesi ile madenler yıkım ve talan getiren her bir erke karşı kadınlar, her işin altından kadın dayanışması ve birliktelikle kalktıkları gibi, bu yıkımın bu talanın altından da kalkacaklardır.

Bir Kadının Kendini Sevmesi Devrimdir

Mücadele ederken bazen kendimizi sevmeyi, kendimizle ilgilenmeyi unutabiliyoruz. Hatta ben ilk başlarda değil unutmak, bunu yapmam gerektiğini bilmiyordum bile. Kendimi hep geri plana koyuyor, başka kadınların veya toplumsal gündemin gereksinimlerini ön plana koyuyordum. Peki ya sonra ne oldu?

Dilara Gürcü

Böyle yazıyordu 8 Mart'ta 40 bini aşkın kadının yürüdüğü İstanbul Feminist Gece Yürüyüşünde, bir kadının taşıdığı pankartta. Kanımca gelmiş geçmiş en yerinde feminist sloganlardan biri bu. Kendimizi sevmenin, değerli hissetmenin çok zor olduğu bir coğrafyada büyüdük. Sürekli aşağıda olduğumuz, değersiz olduğumuz, yeterince güzel, iyi, başarılı ya da edepli olmadığımız hatırlatıldı bize. Tüm bunları göz önünde bulunduracak olursak; özgüvenli, kendinden emin, iki ayağı üzerinde dimdik durabilen ve her şeye rağmen kendimizi sevebilen kadınlar olmak başlı başına bir mücadele.

Bireysel konuşacak olursam, bir kadın olarak kendimi sevmeye başlamam feminizm sayesinde oldu. Gündelik yaşamda karşıma çıkan zorlukların çoğunun sebebini kadın olmamla ilişkilendirmemle yaşadım "uyanışımı" ve o sayede tanıştım feminizmle. O zaman başladım okumaya, araştırmaya ve "benim gibi" kadınlarla tanışmaya. O zaman anladım "sevilmeye değer olmayanın" ben olmadığını. Bana dayatılan ve olmam gerektiği

Peki ya hem feminist hem de feminist aktivist bir kadınsak, o zaman nasıl olacak bu kendini sevme işi?

zi hiç boş bırakmıyorlar. Gündelik hayattaki taciz, şiddet, geri konulma gibi bireysel mücadelelerle uğraşmanın yanı sıra bir de toplumsal meselelerle de uğraşıyor; harıl harıl partiyarkayı devirebilmek için dört koldan çalışıyoruz.

Kendimizi "unutmak"

Tüm bunlarla eş zamanlı mücadele ederken bazen kendimizi sevmeyi, kendimizle ilgilenmeyi unutabiliyoruz. Hatta ben ilk başlarda değil unutmak, bunu yapmam gerektiğini bilmiyordum bile. Kendimi hep geri plana koyuyor, başka kadınların veya toplumsal gündemin gereksinimlerini ön plana koyuyordum. Peki ya sonra ne oldu? Dönemsel olarak çöküşler, bana gönderilmiş bir e-postaya ya da gazetede okuduğum herhangi bir habere saatlerce ağlamalar ve tükenmişlik hissi başladı. Uzun süre bunun neden olduğunu anlamadım.

Sanıyordum ki hem herkesle dayanışabilen, herkese yetişebilen bir süper kadın olmalıydım, hem de kendimi sürekli iyi hissetmeliydim. Sanıyordum ki aktivist olmak bunu gerektirir. Oysa aktivistler olarak süper kahramanlar değil, sadece sıradan insanlarız. Bir şeyleri değiştirmek adına kendimizi paralarken, kendimizi unutmak zorunda değiliz.

Kendimi sevmem gerektiğini anlamıştım ama kendime bakmam gerektiğini çok geç anladım. Hatta arada bir kendime bakma adına yaptığım "şımarıklıklar" beni uzun süre idare eder sandım; ama

söylenen bir kadın vardı ve ben o değilim, mevzu sadece buydu.

Benim Feminizmim

Feminist aktivizmin içine hızlıca çekildim, hatta çekilme demeyelim de kendimi hızlıca içine attım diyelim. İdrak dönemi tamamlandıktan sonra, bir öfke dönemi başlıyor, bazılarınız bunu anlar diye düşünüyorum. Kadınlar olarak yaşadığımız birçok sorunun kaynağında patriyarkanın yattığını fark ettiğimde insan, "ah be ya" diyor, "bu patriyarka olmasaydı bambaşka bir hayatım olacaktı." Bu hayıflanma zamanla öfkeye dönüşüyor ve bu öfke her ne kadar aktivistler olarak bize güç veren, yolumuzda ilerlememizi sağlayan bir duygu olsa da aynı zamanda çok yorucu ve tüketen bir his olduğunu da unutmamak gerekiyor.

Kendini sevmek aynı zamanda kendine bakmak, kendine ilgilenmek, gerektiğinde kendini öncelik olarak koyabilmek demek oluyor. Türkiye'de de hem hükümet hem patriyarka, sağ olsunlar gündemimi-

fark ettim ki bunu belli bir düzene oturtmadan, sağlıklı bir denge kurmak mümkün değil. İşte o zaman başladım o hafta toplamda kaç saat uyduğumu, kaç öğün yemek yediğimi, internet başında ne kadar zaman geçirdiğimi, arkadaşlarımla görüşüp görüşmediğimi kendim için not almaya.

Hâlâ belli bir düzene oturabilmiş değilim bu “kendine bakma” mevzusunu ama yine de bana faydalı gelmiş olan ve belki okuyan feminist aktivistlere de faydalı geleceğini düşündüğüm bir listem var, sizlerle paylaşmak istedim.

Kendine bakma kılavuzu

♀ Herhangi bir ağrınız, hastalığınız varsa ve bu hastalık sizi günlük yaşamınızdan geri koymuyor diye doktora gitmeyi erteliyorsanız, bunu geciktirmeyin. Fiziksel sağlığınız her şeyden önce gelir. Ufak bir soğuk algınlığı diye geçiştirdiğiniz bir hastalık sonrasında büyüyerek sizi günlerce yatak döşek hasta ederek her şeyden alıkoyabilir.

♀ Telefonunuzdan bildirimleri kaldırın ve gün içerisine “internet bakma” zaman dilimleri koyun. Böylece herhangi bir haberi veya mesajı hemen görüp, kafanızı onunla meşgul etmek yerine, o anda yapıyor olduğunuz iş her neyse buna odaklanabilirsiniz.

♀ Telefonunuzdaki bildirimleri kapatmaya henüz hazır değilseniz, internetsiz/

İllüstrasyonlar: Tuğçe Çelebi

telefonsuz zaman dilimleri ayırın kendinize, haftalık ya da günlük.

♀ Çok acil durumlar dışında size ulaşan insanlara hemen cevap vermek zorunda değilsiniz. İletişim kurmak ve iletişimde kalmak elbette değerli; ama insanlarla iletişim kuracağınız anın ne zaman olacağını kararını sizin elinizde.

♀ Cinsel hazlarınız için zaman ayırın. Bir partneriniz olsa da olmasa da kendi cinsel hazlarınızın keşfi ve tatmini için mastürbasyon yapın. Cinsellik bazılarımız için yemek yemek, banyo yapmak gibi gerekli bir ihtiyaç ve ihmâl etmeye hiç de gelmiyor.

♀ Boş olduğunuz bir günde, sabah kalktığınızda kendinize şu soruyu sorun: “Bugün ne yapmak bana iyi gelecek?” Ve o gün size ne iyi gelecekse onu yapın. Bu ku-

Sosyal medyada ya da bir arkadaş ortamında feminizm üzerine dönen tartışmalarda sizi anlamak ya da dinlemek istemeyen kişilerle vakit kaybetmeyin. Tartışmadan çıkmasını ya da tartışmayı bitirmesini bilin.

aföre gitmek, kitap okumak, resim yapmak, yürüyüşe çıkmak, saatlerce art arda dizi izlemek, makyaj yapıp sonra aynanın karşısında dans etmek bile olabilir! Kendinizle baş başa vakit geçirdiğiniz ve bu vakitten keyif aldığınız bir aktivite olması yeterli.

♀ Bazen kendinize “kötü feminist” olma konusunda izin verin. Herkesin feminizm tanımının kendine mahsus olduğunu unutmamak gerekiyor. Bazen cinsiyetçi bir söyleme gülebilirsiniz ya da yeterince farklı kadının temsil edilmediği, ana karakter olmadığı bir filmi izlemekten keyif alabilirsiniz. Günün her anında feminizmi pratik etmek zorunda değilsiniz. Kendinize fazla yüklenmeyin.

♀ Sosyal medyada ya da bir arkadaş ortamında feminizm üzerine dönen tartışmalarda sizi anlamak ya da dinlemek istemeyen kişilerle vakit kaybetmeyin. Tartışmadan çıkmasını ya da tartışmayı bitirmesini bilin. Hiç kimseyi değiştiremeyeceğimizi, sadece perspektif katabileceğimizi unutmamak gerekiyor. Değişim insanların kendi rızasıyla oluyor. Sadece sizi sinir etmek ya da tartışma yürütmek

için size argüman sunanları ikna etmekle harcayacağınız zamanı başka bir iş yaparak daha verimli geçirebilirsiniz.

♀ Kolektif aktivizm içinde “onu da ben yaparım, tamam o işi de ben hallederim” diyenlerden olmayın. Kendi potansiyelinizi ve kapasitenizi bilin. Kolektif aktivizmin yürümesini sağlayan yegane şeylerden biri iş bölümü. İş bölümünde işin çoğunluğunu üstlenen ve sonra altından kalkamadığı için suçlu hisseden taraf olmak yerine, eşit iş bölümü için sadece kaldırabileceği kadar işi yüklenen taraf olun.

♀ Feminizm hayatın her alanında eşitsizlikle mücadele etmek olduğu için hem şiddet biçimleriyle, hem ekonomik eşitsizlikle, hem cinsiyetçilikle, hem saya saya bitiremeyeceğimiz farklı eşitsizlik ve tahakküm alanlarıyla mücadele etmek kolay değil. Hepsiyle birden mücadele etmeyi de seçebilirsiniz; ancak sadece bir alana odaklandıysanız bu konuda sizi suçlu hissettirenlere kulak asmayın. “Bunca kadın tecavüze uğrarken sen neden bu konuyla ilgileniyorsun?” diye soran birine verilecek tek bir cevap vardır: “Sana ne?”

Bunlar bana iyi gelmiş olan, limitlerimi bilmemi ve anlamamı sağlayan, kendime verdiğim nasihatlerdi. Bunlar size iyi gelmeyebilir ya da kendi listenizi oluşturabilirsiniz. Feminist aktivizmin içinde yer alanlar olarak kendimize kendimizi sevmemiz ve bakmamız gerektiğini hatırlatmak istedim. Şahsen bana göre “kendimi seviyorum ve kendime bakıyorum” demek, bağımsız ve bireysel bir kadın olarak kendimi önceliğe aldığımı gösteren bir manifesto!

Biz miydik Yoksa Zaman mı Değişen?

Aksu Bora

Akil vermeye pek teşnesin tabii, onca tecrübenin aktarılması lazım ne de olsa. Düşün bir, tecrübe aktarılabilir mi? Aynı suda iki kere yıkanılabilir mi?

Birisi “engin bilginizden yararlanmak”tan söz etmişse, anla ki yaşlanmaktasın. Karşındakinin “engin bilgi” dediği şey, epeydir buralarda olmandan başka bir şey değil. Unutma.

İnsan, epeydir buralardaysa, ister istemez bir sürü şey öğrenmiş oluyor. Neyi nasıl yapmak lazım, ne zaman kavgaya girilir ne zaman uzak durulur, söylenen şeylerin aralarında hangi söylenmeyenler var, kiminle devam edilebilir, neyi pek de önemsememek lazım... Devam etmek istediğin şeyin ne olduğunu biliyorsun, girdiğin ve çıkamadığın bütün o yollardan sonra neyi yapabildiğini anlıyorsun, neyi yapamadığını. Fena değil.

Birisi sırf senden daha genç diye, durumu ondan daha iyi değerlendirebileceğini de nereden çıkardın ki? Sırf ondan daha uzun zamandır buralardasın diye?

Neyi yapabildiğini anlıyorsun, neyi yapamadığını. Ama hala denemek istiyorsun bazen. Buna heves deniyor sanırım. Daha önce girmedığın yahut girip de çıkamadığın yollar çağırabiliyor. “Bir daha deneSEM, acaba bu kez...” Malum, “ömür

geçer, gönül geçmez”! Eskisi kadar cesur davranamayabiliyorsun heveslerin peşine düşerken.

Aynı suda iki kere yıkanılabilir mi?

Yanılmak da bir özgürlük ve fark ediyorsun ki artık o kadar özgür değilsin. O zaman hafife alınmanın da bir insan ihtiyacı olduğunu görüyorsun. Belki kendini hafife alabilsen, olacak. Başkalarını hayal kırıklığına uğratmaya pek de aldırmayabilersen.

O zaman, seni hafife alabilenler, gençlik arkadaşların, nasıl değerleniyor. Saçmaladıklarını, beceremediklerini, yerlere seril-

melerini bilenler. Birlikte yerlere serilmiş oldukların. Birlikte toparlanıp devam ettiklerin...

Eskisi kadar cesur değilsin, toparlanman eskisi kadar hızlı ve acısız olmuyor. Eski

yaralar... Ne sanmıştın, hepsinin gerçekten geçip gittiğini mi?

Akil vermeye pek teşnesin tabii, onca tecrübenin aktarılması lazım ne de olsa. Düşün bir, tecrübe aktarılabilir mi? Aynı suda iki kere yıkanılabilir mi?

Belki de yapabileceğin şey, yaralanmanın ne olduğunu bilerek, başkasının yarasına el uzatabilmektir. Onu sarıp sarmalamak, üzerine titremek, düşmenin dünyanın sonu olmadığını fısıldamak... Belki de tecrübe ancak sonradan işe yarıyordur, düşmeden önce değil.

Kendinle fısıldaşmak

Bu pek de kolay bir şey değil ama kabul etmek lazım. Senin de heveslerin var, öfkelerin, bir türlü kapanmayan yaraların... Ununu eleyip eleğini asmış bilge kadın pozlarına girme, şurada biz bizyiz! Üstelik ötekinin uzattığın eli tutacağından emin olamazsın. Belki kendi kalkmak ister, belki o elin tutup kaldırmak için değil de itip bir kez daha düşürmek için uzandığından şüpheleniyordur. Sen niye uzattığından emin misin peki?

Pat diye o bildik hikâyenin içinde bulabilirsin kendini: “Senin iyiliğin için...” Sen değil miydin “hep iyiliğimizi istiyorlar, vermeyeceğiz işte” lafına bayılan? İyiliğini isteyenlerin kendilerini senden üstün hissettiklerini sezmedin mi ta o zamanlar bile, kendilerini senden sorumlu addetmelerine illet olmadın mı? Birisi sırf senden daha genç diye, durumu ondan daha iyi değerlendirebileceğini de nereden çıkardın ki? Sırf ondan daha uzun zamandır buralardasın diye?

Kendini çok yorgun, karışmış, şaşkın hissettiğin bir zamanda biri sırtını sıvazlasa, dese ki “takılıp kalma buralara, hadi beraber yürüyelim”, güzel olmaz mı? Anlatısa nerelerden geçmişler de nerelere gitmişler... Bir de baksan, bunu diyen gencecik bir kadın. Engin bilgini falan pek takmıyor da beraber neler yapabileceğinizi anlatıyor. Güzel olmaz mı?

Sanırım tecrübe aktarılabilir bir şey değil. Onunla yaşıyorsun işte, öyle oluyorsun. Mesele, farklı hayatları, arayışları, oluşları bir araya getirebilecek ortak yollar açmakta. Birlikte yürümekte. Yan yana giderken, birbirimize hikâyelerimizi anlatırız tabii, ancak o zaman şu meşhur “kuşak meselesi”nin üstesinden gelebiliriz.

DOSYA: KAMPÜSLERDE CİNSİYETÇİLİK

Bulunduğu ortamlarda hızla etrafı gözden geçirip en güvenli köşeyi kapmak yalnızca kadın cinsine özgüdür.

Kanatlarımızı kırıp sonra da uç dedikleri erkek dünyada mekanlara bakalım dedik ilk sayımızda. Fazla da uzağa gitmedik; her gün soluduğumuz kampüslere şöyle bir göz gezdirdik yalnızca. Kadın başımızla kalktık; dip köşe kurcaladık dilimiz döndüğünce.

Hayatı okul ile ev arasında ve ağabey- baba gözetiminde geçen kadınların şehrin dışına attıkları ilk adım olan üniversitelerimize yakından baktık. Kampüslerin kurulduğu arazilerden başladık. Depreme dayanıklı olması kadar kadınlar için yaşanabilir olması da önemliydi zira. Her yıl kampüslerde yurduna giderken sıralardan koparılan kadınları düşündüğümüzde bunun ehemmiyetinin farkına vardık.

Elbette bununla bitmedi. Feminist bir büyüteçle yaklaştık o sıkıştığımız köşelere. Tuvaletlerden yurt odalarına spor salonlarından amfilere her yere baktık. Baktık, çünkü buralarda soluk almayı başarmak için birbirimizin deneyimlerine ihtiyacımız var.

İki yazı ile bitmeyecek olan bu derya deniz meseleye bir giriş olsun bu. Maksat geçerken yaralandığımız mekanlardaki tecrübelerimizi birbirimize aktaralım.

Bir Mekân Olarak Kampüslerin Cinsiyeti

Yüzerce yıl, kapıları kadınlara kapalı olarak kalan ve bu süreçte insanlığın geçirdiği tüm gelişimleri izleyen, etkileyen ve şekillendiren eğitim-eğitim sistemi ve bu eğitimin işletildiği mekânlar; baba beni okula gönder kampanyalarıyla kapatılamayacak kadar erkek.

Hatice Göz

dosya konusu belli olduğunda, yazıyı kampüste yazmak istedim. Olmak zorunda olduğumuz dört duvarla olamadığımız sokaklar arasında gidip gelen ruhumuzun; kendini/ kendine ait mekânlarını düşünerek başlayacağım yazıma.

Mekân, toplumsal ilişkilerden bağımsız bir biçimde düşünülemez. Sosyal ilişkilerde inşa edici özelliği olan mekân; aynı zamanda oradaki tarihin de varlığını ispatlar niteliktedir. Mekânlar; kentler, hanlar ya da saraylar, insanlar arasında ortak bir bellek oluşturur.

Elbette yalnızca, mekânın ne olduğu değil; nasıl algılandığı da önemlidir. Bir mekâna girdiğimizde, oraya şöyle bir bakıp aklımızdan geçirdiklerimizdir biraz da bu. Yani orayı bir hâkimiyet alanı mı, kontrol merkezi mi yoksa paylaşılacak bir yer olarak mı gördüğümüz; o mekânla olan etkileşimimizle ilgilidir.

Tarih boyunca, insanlığın duraksadığı pek çok uyarlıkta kadın, mekân ile öz-

deşleşmiş; kadın gövdesi, yapı olarak anlaşılmış ve öyle resmedilmiş, söylenmiş ya da inşa edilmiş; Mısır'da bir lahit ya da Mezopotamya'da tanrıçanın rahmi kabul edilen bir su kaynağı olmuştu kadın.

Fakat tarih, erkeklerin, kadınları önce mekânlarla özdeşleştirip sonra o mekânları yerle bir ettiği tarih anlayışında ilerlemiştir. Zira pek çok tanrının tapınağı tanrıça tapınaklarının üzerine inşa edilmiştir.

Burada kadın mekânla özdeşleşirken erkek zamanla özdeşleşir. Buradan doğru kadın pasif erkek aktif bütün özellikleri alır. Toplumun, aklın ve zamanın vücut bulmuş hali olur erkek.

Arka bahçelerden balkonlara

Mekânların, toplumsal cinsiyet açısından hiç de tarafsız olmadığı bilgisini elde ettiğimizde; bunun esasında ataerkinin ince eleklerinden geçerek nasıl toplumda yer bulduğunu ve bu denli benimsendiğini de

kavramaya başlarız.

Olduğumuz yerin bizim için ne kadar belirleyici ve yaşamsal olduğunu; olamadığımız yerlerden çıkarabiliyoruz. Tarihin arka bahçesinden başımızı uzatmaya çalışıyoruz. Suyun kaynağını temsil etmekten; balkonda çamaşır asmaya giden bir tarih...

Ataerkinin cetveli ile tasarlanmış kentlerde, büyük mekânlar ise, erkeklere özel biçimlenmiştir. Bu sonsuz mekânlar tamamıyla erkeklere aittir: Sokaklar, meydanlar ve tüm açık alanlar. Üstelik saat fark etmeksizin...

Bir reklam filmi vardı: Sokaklarda arabalar olunca insanlara kalan alanların ne kadar kısıtlı olduğunu gösteriyordu. Sokaklar aynı kalsın, arabalar ataerkiyi temsil etsin; işte geriye kalan o daracık kaldırımlardan fazlası değil kadınlara düşen. Üstelik gece olunca daha da az...

Bu, salt mekânla ilgili bir sorun değildir elbette. Ataerki, bu yolla, kadını eve kapatmakla kalmamış ayrıca bunu 'doğal' hatta eşit/ adil bir durum olarak sunmayı da başarmıştır. Oysa kadını bu mekânlara hapseden şey biyolojiyle ilgili olmaktan çok toplumsal ve ekonomik bir sorundur. Kadınlar, kapalı ve korunmaya muhtaç (erkekler tarafından, erkeklere karşı) mekânlara sıkıştırılırken; erkekler, açık ve korunması gereken (erkekler tarafından, erkeklere karşı) mekânları mesken etmiştir.

Bizi kapattıkları binalar; ataerki tuğlaları dizili, eril zihniyetin sıvasıyla sıvanmış hapishane hücrelerinden ibaret.

Babam beni okula gönderene kadar

Evin en küçük odasından sokağın en uç noktasına kadar tüm mekânlar toplumsal ilişkileri var etmekle kalmaz aynı zamanda onların devamcısı da olurlar. Pek çok toplumsal ilişkiyi taşır, bazılarını yok eder, kimisini de sürdürürler. Bu toplumsal ilişkileri şekillendiren iktidar kendisini garantilemek için ideolojik aygıtlardan eğitimi kullanır.

Yüzerce yıl, kapıları kadınlara kapalı olarak kalan ve bu süreçte insanlığın geçirdiği tüm gelişimleri izleyen, etkileyen ve şekillendiren eğitim sistemi ve bu eğitimin işletildiği mekânlar; baba beni okula gönder kampanyalarıyla kapatılamayacak kadar erkek. Binalardan, sıralara, sınıflar-

dan, bahçelere, bölümlerden yurtlara kadar...

Yazımın başında, bu yazıyı kampüste yazmayı istediğimi söylemişim. İtiraf etmek gerekirse bunu yapmadım. Neresinden tutsak elimizde kalacak olan erkek kampüslerin bir yerinden tutup o tuttuğumuz yerden de kazana atmak lazım çünkü.

Aldığım kokuyu siz de alıyor musunuz?

Üniversite, en azından içinde yaşadığımız ülke için, gerisinde kalan tüm eğitim yıllarını süsleyen bir yerde duruyor. Zira bu geride kalan eğitim kurumları, örneğin liseler; son derece katı kuralların işletildiği, saçından eteğine arkadaşından okuduğun kitaba kadar her şeyine karışılan mekânlardır. Ayrıca bu binaların bir misyonu daha var: Üniversiteye hazırlamak.

Bu kurallar silsilesi ortamlar, temelde özgür düşünceyi ve kampüsleri tarifleyen üniversitelere nasıl hazırlık aşaması oluyor. Olmuyor. O yüzden tüm öğrenciler, üniversiteye özgürlük açlığı ile geliyor. Gelebilirse.

Her lise öğrencisinin, çimlerde uzanmış genç kadın ve erkeklerden oluşan bir fotoğraf karesiyle hayallerine giren; arkadaşlarla gezip tozmak, mutlaka sevebilecek bir kadını ya da erkeği tanımak, gelecek için seçimler yapmak ve kendini, ayakların üzerinde durman gereken yaklaşık beş yıl sonraya hazırlamak.

Özgürlük, -tipik bir birinci sınıf üniversite öğrencisinin kafasındaki- hayalleri ile yanıp tutuşarak herhangi bir akrabanın yakınlarda olmadığı ve bizi göremeyeceği bir şehirde bulunmanın o müthiş hafifliği ile kampüslerin esasında kadınlar için yavaşlatılmış evlilik kursu olduğunu görmenin ağırlığı arasında geçen zaman gibidir.

Gelir gelmez içine düşürüldüğümüz o sahte özgürlük algısı içerisinde dağılıp gidebilir; sonunda kendimizi en başta hatta başladığımız noktadan daha geride bula da biliriz.

Şunu bilelim, o taş o eril binalar; inşa edilirken kadınların hesaba katılmadığı o kampüsler, onlara eleştirel ve feminist bir gözle bakmadığımız ölçüde, bizim için birer tuzak...

Kampüsün gerçek sınırları

Kampüslerin kurulu olduğu arazilerle başlayabiliriz belki bu teşhire.

Çoğunlukla şehirden uzak dağ tepelerine, orman içlerine kurulu alanlar. Ancak buraların, hiç de öyle kadın öğrenciler de erkek öğrenciler kadar rahat ulaşabilsin diye yapılmış yerler değil.

Çevrenizde, sınavı kazanıp kayda gittiğinde, kampüsün merkeze çok uzak tenha bir yerde olduğunu görüp vazgeçen kadınlar yok mu? Benim var. Bir mekânın dağ tepesinde olması bir erkek için çok da karar değiştirme nedeni olmadığı için, onlar rahatlıkla bu kampüslerde eğitimlerini sürdürebilirler.

Mekânların, toplumsal cinsiyet açısından hiç de tarafsız olmadığı bilgisini elde ettiğimizde; bunun esasında ataerkinin ince eleklerinden geçerek nasıl toplumda yer bulduğunu ve bu denli benimsendiğini de kavramaya başlarız.

Burada unutmamak gereken bir şey de var ki: Buralarda okumaya karar veren kadınlar da pek çok korkuyu, zorluğu sürekli yaşamak mecburiyetinde. Hele bir de birlikte hareket edebileceği bir arkadaş grubu ya da onu "koruyacak" bir erkek arkadaş yoksa.

Namus bekçisi Yurtlar

Üniversiteli kadınlar bilirler; yerleşirken ailemizin en dikkatli karar verdiği konu da-bizim adımıza, bizim için, bize de ucundan sorarak- barınma meselesi. Devlet yurdu çıkmışsa her şey kolay... En az 'amcamızın' evinde kalıyormuşuz kadar rahat eder ailemiz.

Devlet ve aile arasında tarihten gelen bir anlaşma vardır. Devletle aile iç içe geçmiş, bütünleşmiştir. Bu nedenle, devlete ait kurumlar ailelere her zaman daha güvenli

gelir. Hele hele "gözü açılmamış kızları" söz konusuysa.

Öyle ki, bu yurtlar tıpkı evimizde hissi verir bize. Giriş çıkış saatleri, yemek zamanları ve sınırları bellidir. Eve, hemcinslerimiz gelebilir ama karşı cinsten sinek bile giremez. Babamız bizi kendi kolları arasından devlet babamızın kollarına bırakmıştır. Geç kaldığımız anda ailemiz aranır, uygunsuz bulunan hareketlerimiz bir biçimde ailemize iletilir.

Genel kampüs planını kafamızda çıkardığımızda, kadınlar için düşünülmüş alanların ne kadar köşe ve karanlık olduğunu görürüz. Zaten kimse de, buraların ıskandırılması ile ilgilenmez. Tıpkı, Bolu'da o karanlık yoldan yurduna gitmeye çalışırken katledilen Dilay ile ilgilenilmediği gibi.

Dersten çıkıp yurda gidişimizde, o yolda

yalnız yürüyeceğimiz üzerinden değil yanımızda bizi bırakacak bir erkek olması üzerinden kurgulanmış mekânlarda okuyoruz.

Ulaşılmayan kampüs gerçeği

Kampüslerin kurulu olduğu arazilere bir de oraya olan ulaşım sorunundan bakmak gerek. Biz kadınların, en çok muzdarip olduğumuz konuların başında gelenlerden. Hani evden çıkmasak sorun bitecek ama işte...

Kampüsün kurulu olduğu alanda kadınların barınması adına inşa edilmiş gibi duran yurtlarla şehir merkezi arasındaki ulaşım. Dikkat ederseniz, erkek yurtları merkezi yerlerde iken kadın yurtları kampüs içinde olur.

Neden? Kadınlar için daha güvenli, konforlu.

Neden? Erkekler için daha açık ve ulaşılabilir. Ev ile kent meydanı gibi.

Yurtların giriş saatinden hemen önceye kadar değil de en az bir saat önce kaldırılan son otobüsler her şeyi açıklar bir örnek. Bu tıpkı pembe taksi örneğine benziyor.

Kadınlar spor yapmaz mı?

Kampüs içinde de olan spor komplekslerini de unutmayalım. Bunun mekânına gelmeden, kısaca şunu da söylemeliyim ki, spor, erkekler için icat edilmiş gibidir. Erkeklerin yaşamlarının bir parçası olan

spor, kadınlar için çoğunlukla ya zayıflama amaçlı yapılan kısıtlı süreli etkinlik ya da vakit bulunmayan eylemdir.

Kadınlar uzun yıllar olimpiyatlara alınmamışken; spor merkezleri oluşturulurken onların da düşünülmesi çok iyimser bir yaklaşım olur. Çünkü öyle değil. Kullanacağımı düşünmediğiniz birileri için yapacağınız yerin planını değiştirmezsiniz. Engelli bireyler için, son derece lüks bir binanın merdivenlerine rampa koyulmayacağı gibi. Böyle biri zaten buraya gelmeyeceği için bu uğraşa da gerek kalmaz.

Maç yapan erkeklere oranla koşu yapan kadınlar yüzde hatta belki binde bir olduğu için ya da öldürüldüğünden, spor kompleksleri de o özgürlük koktuğunu

Genel kampüs planını kafamızda çıkardığımızda, kadınlar için düşünülmüş alanların ne kadar köşe ve karanlık olduğunu görürüz. Zaten kimse de, buraların ışıklandırılması ile ilgilenmez. Tıpkı, Bolu'da o karanlık yoldan yurduna gitmeye çalışırken katledilen Dilay ile ilgilenilmediği gibi.

sandığımız eril kampüslerde kadınlar için düşünülmüş yerler değildir.

Alışın, biz her ay regl oluyoruz

Elbette kampüslerin cinsiyetçiliği bu şekilde kurcalamakla bitmez. Ama son bir derdi daha dökerek bitirmek istiyorum. Biyolojik bir ihtiyacımızı gidermek için kullanıyor olmamıza rağmen pedlerin lüks tüketim vergisi ile satıldığını biliyoruz. Konuya pedlerle girdim çünkü tuvaletlerden dem vuracağım. Evet, tuvaletlerden.

İstisnasız tüm kadınlar, hayatlarının bir anını etrafta ped arayarak geçirmiştir. Üstelik bunu son derece utanarak ve gizli de yapmıştır. Herkesin bildiği bir şeyi kimden saklamaya çalışıyorsak. Bunu belki de, ped satmayan fakülte kantinlerine sormak lazım. Hiç düşündük mü neden yok diye?

Kalem, silgi ya da sakızdan daha mı az acil ya da önemli? Hayır. Sadece ayıp. Belki daha büyük bir markette buluyoruz bunları ama onlar da siyah poşetlerle taşıyor. Kimden neyi saklıyoruz? Biz buyuz, bedenimiz bu.

Dayatılan sınırları aşalım

Direk iç döken aynı zamanda teşhir eden bir yazı oldu bu. Ne doluymuşuz be... İlk sayı için değil, bundan sonraki tüm sayılar içinde geçerli olacak bu teşhir. Kadınların hesaba katılmadığı kampüslerde hayatlarımızın kısa sayılmayacak bir aralığını geçiriyoruz çünkü. Çünkü buralar, tam da bu yollarla, aynı erkek egemen toplum yapısını her gün yeniden doğuruyor, pekiştiriyor ve hatta iyice normalleşmesine ön ayak oluyor.

Kadın mücadelesi, uzun soluklu ve bütünlüklü, altı dolu ve haklı bir hareket... Bunun içinden bakarak tüm dünyayı teşhir edebiliriz. Ediyoruz da. Ancak, kampüs gibi özel alanlar çoğunlukla unutilan

ya da çok toz kondurolamayan bölgeler. Bir yazıyla anlatılamayacak kadar da kompleks.

O nedenle kadınların içerisinde rahat nefes alabilecekleri, erkeklik değil özgürlük kokan kampüsleri istemek bizim için hayati öneme sahip. Bu alanların yalnızca akademik çalışmalar, araştırmalarla değil aynı zamanda pratikte de eleştirilmesi ve olması gereken için zorlanması şart.

Yazıyı kampüste yazmadım. Ama tıpkı diğer kadınlar gibi ben de kampüste özgürlük soluyabileyim diye; bu umut ve inatla yazdım. Cimlere uzanıp okuruz belki diye...

Kampüsler, Sınıflar, Kitaplar ve Roller

Eylem Gülteke

ilkokuldan itibaren öğretilen toplumsal cinsiyet kuralları, eğitim seviyesi arttıkça derinleşen ve sistematikleşen bir hal alıyor.

Erkek ve kız çocuklarının okullarda giydiği üniformalara kadar uzanan bu cinsiyet ayrımcı kurallar ve uygulamalar, çocuklara o yaşlardan itibaren empoze ediliyor. İlerleyen yaşlarda ise çocukluktan itibaren dayatılan tüm bu kuralların toplumsal cinsiyet rollerine nasıl dönüştüğünü, kadın ve erkek dünyalarını nasıl karakterize ettiğini görüyoruz.

Mesela bir dönem kız çocuklarına etek giymeyi dayatan kuralların ne düşünülerek koyulduğunu bilmek ister misiniz?

Etek hareket alanını kısıtlayan bir giysidir ve bu yüzden çocuklar doğrudan coşkulu oyunlardan men edilirler. Hoplamak, zıplamak, koşmak gibi oyunlar zaten “kızların” oynayabileceği oyunlar değildir! Hepimiz çocukluğunun bir döneminde, “aman kızım fazla hoplayıp zıplama, kızkılık zararlıdır alimallah” ya da “otur oturduğun yerde ne biçim kızsın” gibi bir takım direktifleri konu komşu ve akraba takımından bolca işitmişizdir.

Tüm bu kıyafetler ve direktifler özellikle eğitim kurumlarında kız çocuklarını edilegen bir konuma sokuyor.

Ders içerikleri de o kadar “masum” değil

Günümüzde kıyafet disiplini her ne kadar değişmekteyse de aynı cinsiyetçi durum eğitim kitaplarında sürdürülüyor. MEB onaylı ilkokul kitaplarında karşılaştığımız aile düzenini anlatan resimlerde kadın ev içindeki işlerle uğraşırken ve yemek hazırlıyor. Erkek ise iş çantası elinde işten dönmüş ve sofrayı hazır bulan taraf oluyor.

Bu durum sadece görsellerde var olan bir durum da değil, aynı zamanda okutulan kitaplarda da kadın karakterler en fazla ev içerisinde günlük rutinini bozan olaylar yaşarken; erkekler serüveni, yolculuklara çıkan ve maceralar yaşayan taraf oluyor.

Bu tercih, seni hayata karşı daha cesur ve öz güvenli hale getirmekle, mücadeleciliği ve güçlü bir kadın yapmakla kalmayacak; kendini ve bastırılmış bütün yönlerini keşfetmeni sağlayacak bir serüvene çıkaracak.

Böylece eğitim sistemi, bu sistematik ve uygulamalı cinsiyetçi politikalar sayesinde anaokullarından başlayarak eğitimin en yüksek aşaması olan üniversitelere kadar, aile içi kadınlık ve erkeklik rollerinin devamlılığını sağlayan en önemli yapı haline geliyor.

Üniversitede örtük cinsiyetçilik

Üniversiteler, erkek egemen sistemin kendini örtük bir biçimde gösterdiği yerlerden bir tanesidir. Zorlu sınavlardan geçerek geldiğimiz ve kısmen aile ortamından farklı bir ortama girmek için heyecanlandığımız bu mekânlara yerleşir yerleşmez bu örtük cinsiyetçiliğe maruz kalırız.

Karşılaştığımız cinsiyetçi eğitim, erkeklerle göre tasarlanmış kampüs ortamı, yurtlara giriş çıkış saatlerinin farklılığı, üniversite içerisinde yaşanan taciz ve şiddet olayları... Hayal ettiğiniz “özgür üniversite” ortamına pek de benzemez.

Dediğimiz gibi, aslında eğitimin en yüksek aşamasında üstü örtük de olsa cinsiyetçiliğin izleri daha derin ve etkileyicidir. Üniversite alanının havasını soluyan tüm genç kadınlar, o sahte özgürlük örtüsünün nasıl bir hızla uçtuğunu “hayal kırıklıkları” altında test ederler.

AKP/Erdoğan aile ve kadın politikalarını öncelikle genç kadınlar üzerindeki dayatmalarla başladı. Yurtların kadın ve erkek yurdu olarak ayrıştırılması, kürtajın yasaklanmasına sebep olarak sürekli üniversiteli genç kadınların özgür cinselliğinin gösterilmesi...

Be test, belki de hayatımızın en zorlu sınavlarından biridir. Çünkü üniversitelerde karşılaştığımız cinsiyetçilik, ilkokul ve lise hayatının çocukluk ortamından çıkıp yetişkinliğe adım attığımız bir dönemde, “hiç bitmeyecekmiş ve hep böyleymiş” gibi görünen erkek egemenliğini kanık-samamıza yol açar.

Tercihler ve koşulları

Üniversitede, bugüne kadar çocuk olmanın getirdiği kısmi “eşitlikler” de ortadan kalkar. Olgun ve yetişkin bir kadın olmanın bedellerini ödemeye hazırlar seni üniversiteler... Erkek egemenliğini sana kanıksatmaya çalışan ve hayatın hiçbir alanında erkeklerle “eşit” olmadığını her an hatırlatan bir üniversiteye hoş gelmiş-sindir.

Böyle bir eğitim sistemi içerisinde devam edebilmenin iki yolu vardır:

Birincisi; sana dayatılan bu rolleri kanıksayıp ya da kanıksamış gibi yapıp, hayatına senin için hazırlanmış gözlüklerin arkasından bakarak devam edeceksin. Bu yol başta kolay gibi gözükebilir fakat üzerinde kontrolünü yitireceğin bir hayat seni bekliyor demektir.

İkincisi ise ki bu en zor olanıdır. Bu tercih, seni toplumsal kodların dışına çıkmanın için ötekileştirecek, zaman zaman yalnızlaştıracak, sürekli ayağına takılmış çelmelere dikkat ederek ilerlediğin bir hayata zorlayacak. Sürekli kendinle ve toplumsal rollerin sende yarattığı izleri silmekle uğraşacaksın.

Ama seni hayata karşı daha cesur ve öz

güvenli hale getirmekle, mücadeleci ve güçlü bir kadın yapmakla kalmayacak; kendini ve bastırılmış bütün yönlerini keşfetmeni sağlayacak bir serüvene çıkaracak.

Elbette bu yolda yalnız başına da ilerlemen mümkün... Lakin bir de bunu bütün kadınlar için istediğinde; karşına çıkan her güçlüğe onlarla dayanışarak göğüs gerdiğinde; toplumsal bir dönüşümün senin özgürlüğünün tamamlayıcı niteliği olması gerekliliğiyle hareket ettiğinde; serüvenin bambaşka bir anlam kazanacak.

AKP/Erdoğan iktidarının şiddet politikaları

15 yıllık iktidarı boyunca, kadınların üzerindeki erkek egemenliğini güçlendiren, kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran politikalar izlediler. Aileyi güçlendirip kadını yok sayan; çocuk sayısını arttırıp çocuk tacizlerini aklayan; kadını ev içine ve fabrikalara hapseden bir politikayı hayata geçirdiler.

İktidar politikaları nedeniyle artan cinsiyetçi uygulamalar yüzünden; bir kadın şort giydiği için otobüste tekmelenebilirken, bir başka kadın sokakta sigara içtiği için boğazında sigara söndürülüyor, başka bir kadın “hamile haliyle” parkta spor yaptığı için tanımadığı bir erkek tarafından darp edilebiliyor.

AKP/Erdoğan aile ve kadın politikalarını öncelikle genç kadınlar üzerindeki dayatmalarla başladı. Yurtların kadın ve erkek yurdu olarak ayrıştırılması, kürtajın yasaklanmasına sebep olarak sürekli üniversiteli genç kadınların özgür cinselliğinin

gösterilmesi, “kızlı erkekli” aynı evlerde kalınmasını yasaklamaya kalkması, evlilik ve çocuk yapmak şartıyla kredi borçlarının silinmesi ve daha sayabileceğimiz yüzlerce politikayı üniversitelerde hayata geçirdi.

Toplumsal namusu, genç kadınlar üzerinde odaklayıp, toplumsal bir namus beçiliği yaratmaya ya da var olanı geliştirmeye soyundu.

Evet, biz genç kadınlar toplum namusunun kalbinden başka bir şey değildik ve eğer baskı altına almaya bizden başlarsa ve biz de boyun eğsek; kurmaya çalıştığı yeni sisteme yönelik en büyük tehlikelerden birini ekarte etmiş olacaktı.

Tüm fısıldaşmalara inat; kadın dayanışması var

Bir kere öğretilmiş, kültürü ele geçiren, nesilden nesile aktarılan ve kapitalizmde bunu kullanarak kendini giderek sağlamlaştırdığı bir sistemden bahsediyoruz. Bu yüzden de kadın mücadelesi içerisinde kendi alanlarımızdan başlayarak bulunduğumuz her yeri özgürleştirmeye çalışmalıyız. Ta ki tüm kadınlar özgürleşene dek mücadelenin devam edeceğinin ve zorlu bir yol olduğunun da farkında olmalıyız.

Türkiye’de kadınlar, kendisine “verilen” haklarla bir bireyin sahip olması gereken özgür yaşam alanına sahip olamamıştır. Geçmişte kadın mücadelelerinin kazandığı haklar sayesinde; adım atabiliyoruz ve ses çıkarabiliyoruz. Hali hazırda kazanılmış haklarımız her ne kadar elimizden alınmaya çalışılsa da buna engel olan, ka-

dınların sessiz kalmaması ve her fırsatta sokağa çıkmasıdır.

Kadınlar özellikle medyada ve dizilerde sürekli olarak fedakar, patronuna aşık olan asistan ve tek ideali evlilik olan rollere büründürülüyor. Medya kanalları, toplum algısını yönetmeye ve kadınları sınırlandırılmış kişilikler olarak göstermeye devam ederek patriyarkayı besliyor. Bu tip rollerin en dikkat çekici tarafı ise, her zaman kadınların kendi aralarında rekabet eden, dedikodu yapan, birbirine erkeklerden çok zarar veren durumlarda yansıtılması...

Üzgünüz ama kabul etmek zorundasınız. Kadınları dayanışmadan uzak bu rollerin içerisine hapsedemeyecek, kurtarıcısının erkekler olduğu fikrine alıştıramayacaksınız. Çünkü kadınlar gerçek hayatta dayanışmanın gücüne inanıyor ve bunu uyguluyor.

Değişip, dönüştürme zamanı

Aslında her birimiz cinsiyetçi düşünce ve eylemlerle sınırlandırılmış bir yaşama doğuyoruz. Doğduğumuz ortam bizim için çoktan şekillendirilmiş ve sınırları belirlenmiş.

Kadınlar, kuşaktan kuşağa aktarılan geleneksel öğretilerle yetiştirilerek deneyim sahibi olabilecek kamusal hayattan ve mekânlardan dışlanıyor, kendi yaşantısını hür iradesiyle aldığı kararlarla şekillendirmekten men ediliyor.

Genç kadınların "varlık-yokluk" mücadelesi

Bizler her yeni güne, yaşıtımız olan kadınların kaçırılma, taciz edilme ve tecavüze uğrama haberleriyle uyanıyoruz. Bir sabah, Zonguldak'ta yurdunun önünden kaçırılan kadının hikayesine uyanıyoruz, diğer gün Aladağ'daki yurt yangınında 11

Değişmek ve "özgür kadına" dönüştürmek için etrafa tohumlar serpmeye başlıyoruz. E tohum bu, emek istiyor, su istiyor, hava, toprak istiyor. Hemencecik yeşermiyor, zaman ve mücadele istiyor.

kız çocuğunun kilitli kapılar ardında yarakanarak can verdiğine...

Üstelik bu olayların faillerinin çoğu zaman bulunamaması, ceza almaması ya da uygulanan ceza indirimleriyle sürekli korunması; bir sonraki gün aynı şiddete veya tacize maruz kalabileceğimiz korkusunu "Demokles'in kılıcı" gibi başımızın üstünde tutuyor.

Şunu bilmemiz elzem. Ailede, eğitim sisteminde, mahallede veya iş yerinde kadını ikinci cins olarak tarifleyen bütün rollerin temel prensibi, ataerkil toplumsal düzene

dayanmaktadır. Bu düzen her yaş grubundan kadın için farklı roller dayatır.

Belirli bir yaşa gelmiş bütün kadınlar ataerkinin en vahşi yüzüyle, enerjisinin, gençliğinin, yaratıcılığının, gücünün zirvesindeyken tanışmış yani şanslıysa çocukluğunu yaşayabilmiştir.

Bu yüzden biz genç kadınların ataerkiyle giriştiği meydan savaşı, en kanlı, en sert geçecek mücadeledir. Bir varlık-yokluk mücadelesidir. Bundan sonraki bütün yaşamını belirleyecek olan en temel unsurları içerir.

Değişime, kendi farkındalığımızla başlamak

Değişmek ve "özgür kadına" dönüştürmek için etrafa tohumlar serpmeye başlıyoruz. E tohum bu, emek istiyor, su istiyor, hava, toprak istiyor. Hemencecik yeşermiyor, zaman ve mücadele istiyor.

Sonra yeni bir şey daha keşfediyoruz; tek başımıza yetişemiyoruz. Erkek dünya kendini sistemleştirerek öylesine sağlama almış ki ve her şeyle öylesine iç içe geçmiş ki; tüm kadınların kendi tohumlarını serpiştirmeye başlaması gerekiyor. Bu tohumlar filizlenir ve ortak bir mücadeleye yeşerirse, özgürleşen ortamlar yaratabiliriz.

Peki, biz genç kadınlar; üniversitelerde, kampüslerde, yurtlarda, eğitimde karşı karşıya kaldığımız cinsiyetçi

sisteme karşı nasıl mücadele etmeliyiz?

Genç kadınlar için örgütlenmek ve kız kardeşlik dayanışmasını büyütmek en önemli mücadele aracıdır. Bizler bulunduğumuz alanları eşit, özgür, hiyerarşiden arınmış, adil alanlara dönüştürmek için taleplerde bulunmalıyız ve taleplerimize dair kampanyalar örererek mücadele etmeliyiz.

Eşit, bilimsel, anadilde ve cinsiyetçi olmayan bir eğitim,

Öğrencilerin ve hocaların taciz ve cinsel istismar konusunda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapan komisyonlar gibi...

Dikkat Sahnede "Cadı" Var

Kars'tan İstanbul'a, midye satıcılığından sahneye giden bir hikâyenin kahramanı, tiyatro sanatçısı *Esmeray* ile kadınlıktan tiyatroya, bir travestinin hayatından medyadaki LGBTİ yalanlarına kadar sohbet ettik, halleştik.

Kampüs Cadıları: *Etnisite, cinsellik ve ideolojik bağlamlarda azınlık bir kimliğe sahibsin. İktidarın çoğunluğa uymayan bütün davranışları hor görüp, cezalandırdığını düşünürsek, sen bunca farklı kimlikle yaşamın boyunca ne tür dışlanmalara maruz kaldın?*

Esmeray: Şakayla cevap vereyim; Bana soruyorlar; "Neden Hayır?" Diyorum ki; benim baştan ayağa bütün varlığım "Hayır"

Hayatım boyunca toplumsal normların hiç birine uymadım. Öyle değildim. Dolayısıyla saydığınız bütün o bağlamlarla sürekli bir problem yaşadım. Hâlâ da yaşıyorum hangisini anlatsam ki... Örneğin toplu taşıma aracında oturuyorsunuz, hiç sesiniz çıkmıyor ve birden bir telefon geliyor "Alo" dedikten sonra bütün gözler üzerinizde. O ses bile irrite ediyor insanları. Bakışlarıyla dışlıyorlar.

Kürt olduğum için zaten apayrı bir dışlanma oluyor. Oturduğum semtte komşularıyla aram çok iyidir mesela ama "Ben Kürdüm" dediğimde "Gerçekten mi sen Kürt olamazsın." diyorlar. Kodlanmış bir önyargı var. "İyi Kürt" ve "Kötü Kürt" olarak. Ben hep "İyi Kürt" olarak görülüyorum.

Cinsel kimliğim üzerinden örnek veririm; Fuhuşu bırakmışım, tiyatro yapıyorum o zaman ben "iyi bir travestiyim" bu çok rahatsız edici ve ötekileştiren bir şey. Transseksüel camianın %99'u seks işçiliği yapmak zorunda kalıyor. Seks işçiliğini seven insanlar da var ama zorunlu

seks işçiliğine hayır diyoruz. Çünkü "işçilik" diyoruz. Garsonluk gibi... Sistemle hiç uyuşmuyoruz fakat sistemin içinde çalışıyoruz. Dolayısıyla sistemin içinde olduğumuz için "Nasıl daha rahat nefes alabiliriz?" üzerine politikalar üretmemiz gerekiyor.

Sanat işi yapıyorsun, dışlanmaya maruz kalıyor musun? Ya da unutamadığın böyle bir anın var mı?

Genel olarak şöyle şeyler olabiliyor. Mesela seyirci rahatsız olup oyundan çıkıyor. Zaten çıkmasa olmazdı ezber bozan şeylerle yola çıktık. Böyle bir slogan vardı,

İnsanlar kendileriyle yüzleşemiyorlar, yaptıklarıyla yüzleşemiyorlar, içlerindeki ötekinin ortaya çıkacağından korkuyorlar. Böyle şeyler yaşanıyor, birebir dışlandığım abartılı bir durum yok. Bir keresinde faşist bir grubun sahneyi sopalarla basmasının ardından, o sahneden benim de yer alıyor olmam, Akit gazetesinin hedefine beni yerleştirmişti.

"Cadının Bohçasında".

İnsanlar kendileriyle yüzleşemiyorlar, yaptıklarıyla yüzleşemiyorlar, içlerindeki ötekinin ortaya çıkacağından korkuyorlar. Böyle şeyler yaşanıyor, birebir dışlandığım abartılı bir durum yok. Bir keresinde faşist bir grubun sahneyi sopalarla basmasının ardından, o sahneden benim de yer alıyor olmam, Akit gazetesinin hedefine beni yerleştirmişti: "Sosyalist, feminist, Kemalist (ki hayatım boyunca Kemalist olmadım) travesti, "cadılığı" meşrulaştıran oyunlar oynuyor, Beyoğlu belediyesini göreve çağırıyoruz" diye haber yapmışlardı.

Fakat tersi de olmadı değil. Bir keresinde İTÜ LGBTİ örgütlerinin düzenlediği bir organizasyonda "Yalnız Kadın"ı oynayacaktım. Oyunun dekorunu oluştururken bir adam geldi ve dedi ki: "Bu oyunun izni yok çıkamazsınız" Bir sorun olduğunu anladım. Olgun olmak lazım, provokasyona gelmemek lazım, sekte olmamak lazım. Bütün oyunlar için izin alınmış, benim için izin alınmamış dolayısıyla benim oyunuma izin vermiyorlar. Eğer izin çıksaydı ve buna rağmen bana gelip "sen oynayamazsın" deselerdi o zaman çıkıp oynardım. Fakat izin çıkmamış zorla çıkıp oyunumu izletmem. Sanat bu değil, böyle yapamam...

Bizler "ortaçağda yakamadığımız cadıların torunlarıyız" diyerek yaşam alanlarımızda yani kampüslerde erkek egemen sisteme karşı mücadele yürütüyoruz. Peki, Esmeray'ın "Cadı Bohçasının" içinde ne var?

Neler yok ki? İzlediniz mi bilmiyorum “Cadının Bohçası” bir transseksüelin yaşam hikâyesi fakat daha toplumsal olaylarla harmanlanarak anlatılıyor. Mizahi bir dili var. Cadının Bohçası’nda özellikle toplumsal cinsiyeti sorgulayan kısımlar var. Cadının Bohçası’nı sanki ben yazmamışım gibi, dışarıdan biriymişim gibi irdeledim.”Ben bu oyunda neler bulacağım?” diye düşündüm.

Bize dayatılan cinsiyet kimliklerinin hiçbiri mutlak değil. İşte biraz bu var Cadının Bohçası’nda. Kendime ait ikinci oyunum “Yırtık Bohçada” ise daha çok queer hikâyeler var.

”Kestirmeden Hikâyeler” oyununda ise adı üstünde cinsiyet değiştirme deneyimimi aktarıyorum.

Oyunun tanıtımında “bir travestinin ezberini bozmasına izin verecek kadar cesur musunuz” yazıyor. İzleyiciler açısından var olan ezber nasıl ve oyundan sonra nasıl değişiyor?

Somut örnekler verecek olursam Devlet Tiyatrolarından bir kadın gelmişti. Oyun bittikten sonra “insanın tahammül sınırlarını zorlayan bir oyun” olduğunu söyledi. Bu çok iyi bir şey... Bir arkadaş son derece transfobik ve homofobik olan annesini getirmişti ve o kadın oyun sonrasında ellerimi tutup “kendimden utanmışım” demişti.

Gazi mahallesinde (ki orda da hem dil hem de politikalarında homofobik olan bir örgüt ve var) oynadığım bir oyunun ikinci yarısında bir kadın çok utandığını söyledi ve oyunun sonunda beni öpüp gitmişti. “İlk ağızdan duymak ve tanık olmak bambaşka bir şey” diyorlar yine. İşte bu noktada bozuluyor ezber, hikâyeler bozuluyor. Oyunda şöyle bir sahne var; toplumsal normların hat safhasında olan bir adam yatakta kadın oluyor, benim yatağımda... Allak bullak ediyor insanı.

Şöyle durumlar oluyor. Mesela günlük hayatta, kadın bedenini aşağılayan bir küfür edildiğinde hemen tepki gösteriyorum. Heteroseksüel çiftler arasında, erkek şiddetine tanıklık ettiğim kavgalara müdahale ediyorum.

Somut örnekler verecek olursam Devlet Tiyatrolarından bir kadın gelmişti. Oyun bittikten sonra “insanın tahammül sınırlarını zorlayan bir oyun” olduğunu söyledi. Bu çok iyi bir şey... Bir arkadaş son derece transfobik ve homofobik olan annesini getirmişti ve o kadın oyun sonrasında ellerimi tutup “kendimden utanmışım” demişti.

“Amargi’ye gelmeden önce 24 saat feminist olamamıştım.” demişsin bir yazıda. Evde, işte, sokakta, aktivizmde, sahnede tüm gün boyunca feminist olmak nasıl bir duygu, zorlukları neler?

Şöyle durumlar oluyor. Mesela günlük hayatta, kadın bedenini aşağılayan bir küfür edildiğinde hemen tepki gösteriyorum. Heteroseksüel çiftler arasında, erkek şiddetine tanıklık ettiğim kavgalara müdahale ediyorum. Şöyle bir mantık var “Kocamdır döver” hayır böyle bir şey yok. En son bir kadına şunu dedim: “Tamam kocandır, şiddetine rıza gösteriyorsun ama diğer insanlar rahatsız oluyor, ben rahatsız oluyorum buna hakkınız yok bu şiddete tanıklık etmek istemiyorum” gibi söylemlerle müdahale ediyorum.

24 saat feminist olmak budur. Teoride kalmamalı pratiği de hayata geçirilmeli. 8 Mart’ta kadınlarla birlikte yürümek isteyen o solcu erkekleri ben biliyorum; günlük hayatlarında kadına şiddet uyguluyorlar. Bunun gibi işte hayatın her alanında feminist olabilmekten bahsediyorum. Bir de başımıza aktivizm kelimesini çıkardı-

lar, bunu meslek gibi kullanıyorlar. Farkında olmadan sistemin dilini kullanıp birbirimizle rekabet eder olduk. Hayır, biz var olma mücadelesi veriyoruz.

Peki, tüm bu alanlarda trans bir kadın olarak mücadele yürütmek nasıl bir deneyim kazandırdı, feminist kadın hareketinin transseksüellere bakış açısını nasıl değerlendiriyorsun?

Çok çaba verildi, en fazla görünür olmak konusunda. Teori-pratik konusunda sıkıntılar var. İnsanlar bir Hande Kader öldürülse de sokağa çıksam gibi düşünüyor. Seks işçiliği yaptığım dönemde cinayetler daha da fazlaydı. Mesela o zaman cenazelere gelen yüzlerce kişi ertesi gün toplantıya gelmezdi. Umudum var ama fakat eksiklikler çok fazla...

Son soruya gelmeden önce medya algısını nasıl değerlendiriyorsun? Popüler dizilerde LGBT bireyler yer almaya başladı fakat öte yandan bu bireyler daha metaforik bir halde önümüze getiriliyor. Bu konu hakkında ne düşünüyorsun?

Diziler yalan söylüyor, sinema yalan söylüyor, tiyatro yalan söylüyor. Dizilerdeki LGBTİ karakterler izleyicinin görmek istediği şekilde oluşturuluyor. Hep “cici” kişiliklerle sunuluyorlar. Örneğin “Kiralık Aşk” dizisinde neden Koriş eşcinsel de Ömer değil? Eşcinsel karakterler sadece modacı, organizatör v.b şekillerde lanse ediliyor. Ben böyle bir eşcinselliği kabul etmiyorum. Toplumun görmek istediği eşcinsel tiplmesi bu...

Son olarak hazırlandığın bir oyun var mı?

Önümüzdeki sezona bir oyun yetiştirme-ye çalışıyoruz. Tek kişilik bir oyun olacak. Bu defa trans bir kadın değil herhangi bir kadın olacak sahnede.

Çok teşekkürler Esmeray seninle sohbet etmek güzeldi.

Ben teşekkür ederim tamam artık yeter yordunuz beni...

Feminizm ve Eylem Birliktelikleri

Meral Çınar

Türkiye'deki baskı, şiddet, tedirginlik ve panik ortamını dağıtan, bu süreçte hareket edemeyen devrimci demokrat güçleri sokağı kullanmaya çağıran, kadın hareketinin o muazzam cüretinin örgütlediği, "6-8 Mart 2016" eylemlilikleri, zirvelerde gezindi.

Rejim, devlet ve ekonomik kriz sarmalı içerisindeki Türkiye'de, 16 Nisan referandum oylamasına kadar kendisini tüm toplumsal yapılara dayatan kaotik bir atmosfere soluyorduk.

Bu havayı dağıtan en önemli çıkış, "Hayır" örgütlenmesiydi. Şimdi bu durum, ülkede "başkanlık" yani "faşist bir diktatörlük" kurulana dek sürdürülmesi muhtemel "OHAL" ve devam edecek olan "Hayır" mücadelesinin çatışma ekseninde ilerleyecek.

AKP Hükümetinin kurmaya çalıştığı "Başkanlık" rejimi, baskı ve zora, hırsızlık ve hileye dayanan "Evet'e" rağmen, ciddi bir meşruiyet krizi içerisinde. Bu meşruiyet krizinden çıkmak için bir araç olarak; en küçük yapıda, yani ailede, en eski egemenlik kurma biçimlerinin, en gerici unsurlarını canlandıracak, yani ataerkil ilişkileri güçlendirecektir.

Bunu öngören kadınların, "Hayır" örgütlenmesi arasından en güçlü, en coşkulu özne olarak öne çıkması da şaşırtıcı değildir.

Kadınları "Hayır'a" götüren süreç

Kadın hareketinin biriktirdiği deneyimleri, "Hayır" örgütlenmesine oldukça başarılı bir şekilde taşıyabildiğinin ardında, yakın tarihinde ki belirli eşiklerin hatırı sayılır bir etkisi var.

Bu yakın tarih, Kürtaj eylemlilikleri, Gezi Direnişi, Özgecan'ın katledilmesiyle kadınların öfkesinin sokağa taşıdığı deneyimleri içeriyor. Kadın hareketi her biri zorlaşarak önüne çıkan bu eşikleri, kadın dayanışmasının ve örgütlenme pratiğinin verdiği güçle rahatlıkla aşabildi ve burarlarda biriktirdiği deneyimleri ileriye taşıyabildi.

Türkiye'deki baskı, şiddet, tedirginlik ve panik ortamını dağıtan, bu süreçte hareket edemeyen devrimci demokrat güçleri sokağı kullanmaya çağıran, kadın hareketinin o muazzam cüretinin örgütledi-

ği, "6-8 Mart 2016" eylemliliklerinde ise, zirvelerde gezindi.

İşte tüm bu deneyimler, Türkiye kadın hareketinin hızla yaygınlaşmasına, örgütlenmesine ve politik atmosferin tüm gerginliğine, karmaşasına ve yaydığı korkuya rağmen, sokakları aktif bir şekilde kullanmasına neden oldu. "Hayır'a" neşesini ve inadını veren güçte tam burasıydı.

Deneyimlerimizi teorileştirmek

"Büyük sıçrayışı gerçekleştirmek isteyen, birkaç adım geriye gitmek zorundadır. Bugün yarına dünle beslenerek yol alır."
Bertolt Brecht

Ama politik atmosferin hızıyla birlikte unuttuğumuz birkaç önemli nokta olduğunu düşünüyorum. Bugüne kadar yük-

deneyimlerin tartışılmaması, belleklerimizdeki varlığı taze ve devam ediyor olsa bile tarihe bir not olarak düşülmemesi, bir biçimde kaybolup gitmesine yol açacaktır.

Aksi ise, adımlarımızı süreklileştirecek cüreti yaratacak, molalarımızda geriye dönük hafızamızı tazeleyecek, ileriye dönük eleştirileri birebir göğüslememizi ve asıl önemli olan önümüzü görüp ona göre alternatifler yaratarak ilerlememizi sağlayacak.

Bu noktada yol haritamız "teori", rehberimiz "deneyimler", yol arkadaşımız "kadın dayanışması" olacaktır.

Duraksayıp, bu sürecin "nereye doğru aktığını" tahlil etmeye, "yeni dönemin yeni görevlerini" açığa çıkarmaya, bu döneme uygun "mücadele araçlarını" gözden geçirmeye başlamamız gerekiyor.

selen bir ivme gösteren bu hareketi "nereye taşıyacağımız, nasıl taşıyacağımız" gibi sorular boşlukta bir salınım halinde.

Ya kendimizi bu salınımın kollarına bırakıp, bugün içerisinde bulunduğumuz örgütlülük durumuyla yetiniriz ya da bu tartışmalara gereken önemi verip, hareketin köklü ve yeni açığa çıkmış/çıkacak sorunlarına çözümler bulmaya çalışırız.

Çünkü yakın tarihimizde bıraktığımız bu

Yeni dönemin yeni görevleri

Yukarıda da bahsettiğimiz birbirini tetikleyerek ve besleyerek ilerleyen üç kriz dinamiği, Türkiye'de kadın bedeni ve emeği üzerinde artan ve değişen baskı biçimlerinin ana odağında duruyor.

Kriz dönemlerinde kadınlar için de yamsalsal çelişkilerin üstündeki örtüler git-tikçe incelik. Artan çelişkiler, çelişkilerin

Kadın hareketi olarak, bugüne kadar biriktirdiğimiz deneyimleri ve değişik direniş biçimlerini somutlamamız, daha stratejik bir muhalefet ve ittifak anlayışı geliştirmemiz başka bir yeni görev olarak karşımızda duruyor.

üstünde incelen örtüler sayesinde, kadının "ikinci cins" konumu giderek açığa çıkar. Kadına yönelik şiddetin, tacizin, kadın emeği üzerindeki sömürünün artarak, kadınlar için giderek kritik eşiğe yaklaşmasının altında bunlar yatıyor. Bundan bir sonrası savaş ortamı ki Türkiye'nin doğusunda kadınlar için çok da yabancı bir unsur sayılmaz.

Aslında bu durum toplumsal muhalefetin içinde kadınların neden daha fazla öne çıktığını da anlatıyor. Güne taciz, şiddet, tecavüz ve cinayet haberleriyle uyanmak ve her an kendi başına gelebileceği tedirginliğiyle yaşamak bunu zorunlu kılıyor.

Bu çelişkileri kadınların nefes aldığı her ortamda; evlerde, kampüslerde, fabrikalarda, atölyelerde (...), açığa çıkarmak, teşhir etmek, erkekliğin suratına tokat gibi çarpmak elbette çok önemli.

Fakat ne kadar acı çektiğimizi, ne kadar ezildiğimizi anlattığımız bir dönemin kapandığını düşünüyorum. Tüm bu acıların karşısında, onlara inat, onlara rağmen ne kadar "güçlü" olduğumuzu göstermemiz gereken bir dönemdeyiz. Çünkü kadın hareketinde bu klasik ve eski strüktürün de dışına çıkan bir durum var.

Kadınlar sadece tacizsiz ve şiddetsiz bir dünyanın değil, dünyanın bütün güzelliklerinin peşine düşmüş durumda. Dünyanın bütün güzelliklerinin peşine düştüğün zaman, yani çıtayı Kaf dağına yükselttiğinde, Simurg olman şarttır.

Bugüne kadar hareketin sürekli bir ivme kazanmasının altında, yeni dönemin ken-

Dünyanın bütün güzelliklerinin peşine düştüğün zaman, yani çıtayı Kaf dağına yükselttiğinde, Simurg olman şarttır.

dine özgü açığa çıkan coşkusu yatıyordu. Neşeyle, inatla, cüretle harmanlanmış bu coşkuyu anlamayan, bunun üzerine gitmeyen, eski alışkanlıkları devam ettiren ve eski tarzları dayatan bir kadın hareketi, dönemin yeni görevlerini de anlayamamış demektir.

O zaman yeni dönemin yeni görevlerinden biri de, eski zaafı deneyimlerimizden ayıklamak ve onlardan kopuşmak olacaktır. Bir diğeri ise, eylem birliktelikleri...

Hareketi süreklileştirecek eylem birliktelikleri

"Yaratıcılığına rağmen Feminizm tanımı itibarıyla, sadece bir cinsin deneyimlerini ifade eder ve tek cins üzerindeki baskıya karşı mücadele eder." Sheila Rowbotham

Dolayısıyla "başka bir dünya mümkün" sloganını inşa etmek isteyen kadın hareketi, Feminizmi farklı eylem ve fikir birliktelikleri içerisinde var etmelidir.

Kadın hareketi olarak, bugüne kadar biriktirdiğimiz deneyimleri ve değişik direniş biçimlerini somutlamamız, daha stratejik bir muhalefet ve ittifak anlayışı geliştirmemiz başka bir yeni görev olarak karşımızda duruyor.

Bu yüzden de, geçmiş deneyimlerimizi bir süzgeçten geçirip, bizi önyargılara ve stratejik hatalara sürüklemesine izin vermeden, yeni stratejik ittifaklar ve yeni örgütlenme deneyimlerinin peşine düşmeliyiz.

Bunu yapmadığımız takdirde hareket olarak dönemin ihtiyaçlarına cevap üretmekte atıl kalacağız ve yükselen bu kadın özgürlük dalgasını karşılayamayacağız.

Şuan ki örgütlenme deneyimlerimizin, gelecek olan dalgayı karşılayacak nitelikte olmadığı, bugünü idare etmekten öteye geçemeyeceği çok açık değil mi?

"Hayır" çalışmalarının deneyimlerine odaklanalım

Referandumda "Hayır" örgütlenmesiyle birlikte yeni görevlerin bize dayattığı ilk adımları attığımızı düşünüyorum.

Kadın hareketi yıllardan sonra ilk defa, doğrudan "kadın" gündemli olmayan politik bir faaliyetin örgütlenmesinde "Hayır" çalışmaları ile birlikte yer aldı.

Bu çalışmaları "Hayır Meclisleriyle" birlikte ve ayrı bir odakta yürüten kadın hareketi, buralarda açığa çıkardığı deneyimleri önemsemeli. Çünkü "Hayır'ın" örgütlenme süreci Türkiye'de Gezi'den sonraki en önemli çıkış oldu.

"Hayır Meclisleri" çok farklı bir toplama tek bir genel hedefe, ortak paydalar yaratarak ilerletebildi. Peki, farklı nedenlerden bir araya gelen bu karma toplamın içerisinde Feminist politikanın varlığının, bütün bir "Hayır" çalışmasının dilini, tarzını, araçlarını ve elbette referandumun sonucunu etkilemediğini söyleyebilir miyiz?

O halde, "Hayır Meclisleri" sadece ülkenin yönetim şekliyle ilgili değil de, mahallesindeki yeşil alan sorunuyla, ilçesindeki ulaşım sorunuyla, ülkesindeki kadına yönelik şiddet sorunuyla ve işsizlik sorunuyla ilgilenebilen ve bunları iktidara dayatabilen bir yapıya dönüşse mesela... Kadınlar olarak böyle bir örgütlenmenin öznesi olamaz mıyız?

Anti-kapitalist toplumsal dinamikleri ve işçi sınıfını ortak paydalarda bir araya getiren örgütlenmelerin içerisinde biz neden ortak paydalar bulamayalım? .

Sınıfsal, cinsel ve ırksal her türlü ayrımcılık "proleterin de proleter" kadınlar için 21.yy da katlanılmaz sınırlara yaklaşmışken, 20.yy feminist teorilerini arkamıza alarak, yeni yelkenlerle yeni keşifler yapmaya ama yeni haritalar yazmaya bir an önce başlamamız gerekmez mi?

Ezeli Değil Ebedi Olmayacak

Türkiye’de kadın özgürlük mücadelesinin sesi olan tüm kadın örgütleriyle; kadın dayanışmasını, Türkiye’de kadın özgürlük mücadelesinin tarihini ve güncelini, deneyimlerini ve zaafalarını tartışacağımız bu yolculuğun ilk durağında, *Adana Mor Dayanışma’dan kadınlarla birlikteyiz.*

Kampüs Cadıları: Türkiye uzun zamandır kaotik bir atmosferin hâkim olduğu ve çeşitli krizlerle sarsılan bir süreçten geçiyor. İçinden geçtiğimiz bu zorlu koşullarda bizler Kampüs Cadıları olarak; üniversitelerde erkek egemenliğine, cinsiyetçi eğitime ve kadına yönelik sorunlara karşı mücadele ederken kampüs dışı alanlarda da bir kadın dayanışmasının büyüdüğünü görüyoruz. Mahallelerden, atölyelerden, evlerden çıkarak büyüyen isyanın örgütü Mor Dayanışma kuruluyor. Peki, Mor Dayanışma kendisini nasıl ve neden var etti?

Mor Dayanışma: Kadınlar yüzyıllardan beri erkek egemenliğinin çeşitli tezahürleri ve farklı ekonomik sistemler altında ezildi, yok sayıldı, katledildi, ikinci cins olarak görüldü. Bu tarihselliğin günümüz ekonomik sistemiyle birlikte hareket ederek emeğimiz ve bedenimiz üzerindeki tahakkümü perçinlediğini söyleyebiliriz.

Ev emekçisi kadınlar her gün yeniden ürettikleri ama hiçbir zaman görünür olmayan emekleriyle, işçi kadınlar “eşit işe eşit ücret” alamamalarıyla, mobbinge uğramalarıyla, bu sistemin en büyük ezilenleri konumunda...

Bizler ev içi emeğimize, fabrikadaki aylığımızı, bedenimize, hayatlarımıza sahip çıkmak için mücadeleyi başlatmak istedik. Çünkü bu düzen ezeli ve ebedi değildir. Kadını ötekileştiren erkeği yücelten toplumsal cinsiyet rolleri, biyolojik olmaktan öte sosyolojik ve “sonradan icat edilmiş” olgulardır.

Genel geçer olmayan fakat kadınlar için ciddi tehditler oluşturan bu rollere ve erkek egemenliğine karşı dur demenin zamanı çoktan geçiyor. Biz bu isyan sesinin titreşimi olmak ve tüm sesleri birleştirmek istiyoruz. Birkaç mahalleden kadın bir araya gelerek tüm sorunların önemini

ve bunları sadece bizim yaşamadığımızı fark ettik ve buna bir “Hayır” demenin çeşitli yollarını ararken, yolda öğrenirken Mor Dayanışma’yı kurduk.

Dönemin ihtiyaçlarına cevap üretebilecek bir kadın dayanışması. Bir kez de buradan tebrik etmek isteriz. Aslında önceki soruda biraz bahsettiniz ama derinlik kazanması açısından tekrar sormak istiyorum. Mor Dayanışma Türkiye’nin içinde bulunduğu duruma nasıl bakıyor? İktidarı, muhalefeti, diğer kadın örgütlerini nasıl gözlemliyor?

Teşekkür ederiz. Türkiye gerçekten kaotik, karmaşık bir süreçten geçiyor. Patlayan bombaların, iktidara biat etmeyenlere yönelik tutuklamaların, baskının ve şiddetin en yoğun yaşandığı hafızalardan kolay kolay silinmeyecek izler bırakan önemli bir dönemden geçiyoruz. Şimdi bir de referandum oylamasının meşru olmayan sonuçlarına göre, bizi bekleyen “Başkanlık” sistemiyle karşı karşıyayız.

Kadınları bundan sonra nelerin bekleyeceğini, iktidarın “Başkanlık” önceki politikalarına bakarak değerlendirebiliriz. Artık nefes alamadığımız, “erkek egemenliği” kokan bir havaya soluyoruz Türkiye’de...

Biz elbette ki, tüm sorunlara karşı tek cevabın, tek örgütlenmenin Mor Dayanışma olduğunu iddia etmiyoruz. Türkiye’de kadınlar yıllardan beri bölgesel örgütlenmeler, sendikal örgütlenmeler, bağımsız feminist örgütlenmeler kurdular. Zamanında yapılan mor iğne kampanyaları, İstanbul sözleşmesinin hayata geçirilmesi

Kadınlar olarak emeğimize, bedenimize, yaşam alanlarımıza ve özgürlüğümüze sahip çıkmamız gerekiyor. Yarın bir kadının daha eksilmeyeceğinin garantisini kimse veremiyor, vermiyor. Kadınlar olarak birbirimizin garantörü olmalı ve birbirimize sahip çıkmalıyız.

için yapılan imza kampanyaları, bilinç yükseltme grupları, 8 Mart 25 Kasım eylemliliklerinin örgütlenmeleri bizlere ışık olma niteliğinde.

Fakat günümüze baktığımızda işçi-işsiz-üniversiteli-liseli-ev emekçisi kadınlardan yükselen isyanın, öfkenin hak ettiği bir örgütlülüğe evrilmediğini, kadın hareketlerinin yeterli kapsayıcılıkta olmadığını söyleyebiliriz. Kampüs Cadıları bu isyanı ve öfkeyi üniversitelerde örgütüyor ve gün geçtikçe yayılıyor. Biz de Antakya'dan başlayarak şimdi de İstanbul'da, Adana'da, İzmir'de, Samsun'da, Mersin'de kendi örgütlülüğümüzü büyümeye çalışıyoruz. Amacımız kadın hareketine yeni bir soluk olabilmek.

Bahsettiğimiz kapsayıcılığı ise tüm kadın örgütleriyle dayanışma içerisinde gerçekleştirebileceğimizin farkındayız. Kadınların bu zorlu koşullara karşı güçlü bir dayanışma örgütlemesi gerektiğini savunuyoruz.

Bu değerlendirmeler rastgele bir araya gelişin değil, daha organize ve verimli bir çalışmanın sonucu olarak görünüyor. Mor Dayanışma'nın mücadele hattı ve örgütlenme tarzı nasıldır? Kadınlarla kurduğu ilişki, karar alma mekanizması ve etkinlikleri nelerdir?

Kadının yazısız tarihine baktığımızda orada bizlere örnek olabilecek nitelikte örgütlenme pratiklerine rastladık. Hem onları yaşatmak hem de onlardan ders almak istedik. Feminist literatürün derinliklerinde gezindikten sonra, sosyalist feminist ideolojinin bizi besleyecek en önemli feminist çerçeve olduğuna karar verdik.

Kadınlar bir araya geldiğinde orada bir güç ortaya çıkar. Ama biz kadınlardaki

Sosyalist Feminist ideoloji çerçevesinde, kadının yazısız tarihinden beslendiğimiz pratikleri günümüzle buluşturduğumuz, kolektif bir örgütlenme metodumuz ve mücadele hattımız var.

öfkenin, fark edilmemiş bu gücün, ortaya çıkmayı bekleyen özgüven ve yaratıcılığın daha sistemli bir şekilde üretime geçmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Anlayacağınız, Sosyalist Feminist ideoloji çerçevesinde, kadının yazısız tarihinden beslendiğimiz pratikleri günümüzle buluşturduğumuz kolektif bir örgütlenme metodumuz ve mücadele hattımız var. Bu hat ve metod doğrultusunda yaptığımız etkinlikler; paylaş-gülümse-gülümset takas etkinlikleri, makale, kitap tartışmaları, önder kadın sunumları, film gösterimleri, tiyatro gösterileri, kadın korusu, öz savunma atölyesi ve çeşitli şekillerde devam ediyor.

Bu eylemin tüm Türkiye'ye yayılabilmesi, birbiriyle bağlantılı ve organize bir halde ilerleyebilmesi için, Mor Dayanışma'nın var olduğu illerden bir koordinasyon kurduk ve belirli aralıklarla bir araya gelip ülkeyi, kadın hareketini, kendimizi değerlendirip bir yol haritası çıkarmaya çalışıyoruz. Bu koordinasyona katılan kadınlar geldikleri illerdeki kadınların fikirlerini oraya taşıyor, orada konuşulanları da illere aktarıyor.

Mor Dayanışma'yı bahsettiğiniz gibi, Antakya taşrasından İstanbul metropolüne

kadar, iş yerlerinden evlere kadar farklı alanlarda görebiliyoruz. Peki, bu kadar farklılığı bir araya getirebilmek; farklı sosyolojik ve coğrafi koşullara rağmen bir ses üretebilmek için neler yapıyorsunuz?

Erkek egemenliğinin yapmaya çalıştığı gibi kadınlar asla tek bir kalıba sıkıştırılamaz. Kadının sırf cinsiyetinden dolayı yaşadığı sorun da hayat da bir değildir. Fakat bizi ortak paydada buluşturan, bahsettiğimiz tüm o yaşamsal sorunların sırf kadın olmaktan kaynaklı olduğunu bilmemiz ve bunlara karşı bir kadın olarak cevap vermemiz gerekliliğidir.

İstanbul 15 milyonu geçen nüfusuyla ataerkinin de kapitalizmin de kendini hem birlikte hem ayrı ayrı yeniden ürettiği, birçok profilin bir arada olduğu bir şehir. Antakya ise daha çok mahalle faaliyeti yaptığımız, yoksul kadınlara ulaştığımız bir şehir. Ama farklılıkların bir arada duramayacağı yalanı, kapitalist modernitenin büyük bir yalanıdır.

Neden farklılıklarımız bizi ayıran bir şey olsun ki... Biz zaten başından itibaren bu algıyı yıkmaya; bizi ayıran sosyolojik ve özne koşulları birlikte değerlendirebilmeye, yaşadığımız benzer sorunları da bir arada çözmeye odaklanıyoruz.

Üzülerek son soruya geçiyorum. Kadınlara çağrınız, sözünüz nedir?

Kadınlar olarak emeğimize, bedenimize, yaşam alanlarımıza ve özgürlüğümüze sahip çıkmamız gerekiyor. Yarın bir kadının daha eksilmeyeceğinin garantisini kimse veremiyor, vermiyor. Kadınlar olarak birbirimizin garantörü olmalı ve birbirimize sahip çıkmalıyız. Kız kardeşlik çemberini büyütüp, kadınlığı yerlere çalmaya çalışanlara karşı kadın dayanışmasını göklere çıkarmamız gerek.

Neden farklılıklarımız bizi ayıran bir şey olsun ki... Biz zaten başından itibaren bu algıyı yıkmaya; bizi ayıran toplumsal ve özne koşulları birlikte değerlendirebilmeye, yaşadığımız benzer sorunları da bir arada çözmeye odaklanıyoruz.

Doğu ve Batı'nın "Şuh Kadınları"

Tuğba Kara

Batı "Batı" olabilmek için kendine hükmedebilecek bir Doğu kurmuş; tarihsel, siyasal, ekonomik koşullarca belirlenmiş bu Doğu temsilini, sanki bir doğal hakikatmiş gibi dünyanın geri kalanına dayatmıştır.

*Uzanıp yatıvermiş sereserpe,
entarisı sıyrılmış hafiften;
Kolunu kaldırmış, koltuğu görünüyor;
Bir eliyle de göğsünü tutmuş, içinde
kötülüğü yok,
Yok, benim de yok ama...
Olmaz ki! Böyle de yatılmaz ki!*

foucault, cinsellik; iktidar ilişkilerinde en izi sürülemeyecek olan unsur değil, kendisine en büyük araçsallık bağışlanmış olanıdır: Cinsellik çok sayıda manevra için kullanışlıdır ve en çeşitli stratejiler için bir destek noktası yahut mihver işlevi görmektedir, demektedir. Kendi kimlik inşası için, ötekiyi oluşturan söylemlerde, ötekilik mekânları cinsellik söyleminin araçsallığıyla inşa edilmektedir.

Nitekim cinsellik, etrafında kimliğin ve ötekiliğin kurulabileceği eksenlerden birisi, belki de en önemlisidir. Doğu'nun Batı'yı, Batı'nın Doğu'yu tahayyül ettiği başkalkı söylemleri (Şarkiyatçılık ve Garbiyatçılık; Oryantalizm ve Oksidentalizm) güçlendiren edebi üretimlerdeki erotizm ve cinsellik, hayali mekânları kendi suretinde yeniden inşa etmektedir.

Gerek "şato"lar gerekse de "harem"ler, okurun ilgisini çekme noktasında; hem Şarkiyatçı ve hem de Garbiyatçı söylem düzeyinde, bir mekândan çok daha fazlası olarak kadınların zindanlara hapsedildiği, kırbaçlandığı ve cinsel köleler olarak eğitildiği bir yer haline gelmektedir.

Çünkü "hayali mekân" dediğimiz "öteki"yi okura sunmanın en pratik yolu; anlatılardaki cinselliğin egzotik bir şekilde metni süslemesiyle sağlanmaktadır. Bu cinsellik metaforu ise, genel olarak her iki söylem için de, ötekinin ötekisi konumunda olan "kadın bedeni" üzerinden işlenilmektedir.

Batıdan Doğu'ya bakarken

Edward Said'in Şarkiyatçılık (Oryantalizm) adlı kitabı, şanını bilgiyle iktidar arasında bir suç ortaklığı olduğunu gösterebilmesine borçludur. Batı "Batı" ola-

bilmek için kendine hükmedebilecek bir Doğu kurmuş; tarihsel, siyasal, ekonomik koşullarca belirlenmiş bu Doğu temsilini, sanki bir doğal hakikatmiş gibi dünyanın geri kalanına dayatmıştır. Said, bu çalışmada Doğu'yla cinsellik arasında kurulan bağa da değinmiştir. Bu bağlamda, Said'e göre; Şarkiyatçılığın Doğu imgesi eril bir hayal gücünü teşvik etmektedir.

Özne olan Avrupalılar, nesne olan "öteki"sini; yani Doğuluları çeşitli yönlerden metinlerine dâhil etmişlerdir. Doğu ta-

Garbiyatçılık bağlamında Doğulu eril yazarlar da tıpkı Batılı eril özneler gibi "kadın bedenini" kültürel ve politik mücadelede bir saha gibi görmüş, kadın bedeni üzerinden kendi söylemini kurmuş.

hayyülünde Batılı öznelerin metinlerinin konumu ve bu metinlerin araçsal faaliyetleri son derece "kıymetlidir". Dolayısıyla kendini belirlemek için "bizden olmayan"ı araştıran Batılı özneler; Doğu tasvirlerinde cinsel çağrışımları da metinlerine bol bol sıkıştırmışlardır.

Harem, hamam, köle pazarı, cariyeler, harem ağaları, çok eşlilik ve eşcinsellik gibi kurgusallaştırılmış aygıtlardan oluşan bütün bir cephaneliği kullanan Batılı özne, Avrupa'nın görsel ve sözlü sanat üretiminde Doğu'yu önemli bir "nesne" haline getirmiştir. Bu anlamda "Şarkiyatçı" şemsiyesinde toplanabilen büyük bir metin külliyatı karşımıza çıkmaktadır ve bu metinlerin hemen hepsi Doğu'yu metinselleştirerek yeni bir Doğu tahayyülü gerçekleştirmektedir. Böylece Doğu denilen alan, sınırları tam olmamakla birlikte bu metinler vasıtasıyla da var olmaktadır.

Öteki'nin ötekisi; "kadın"

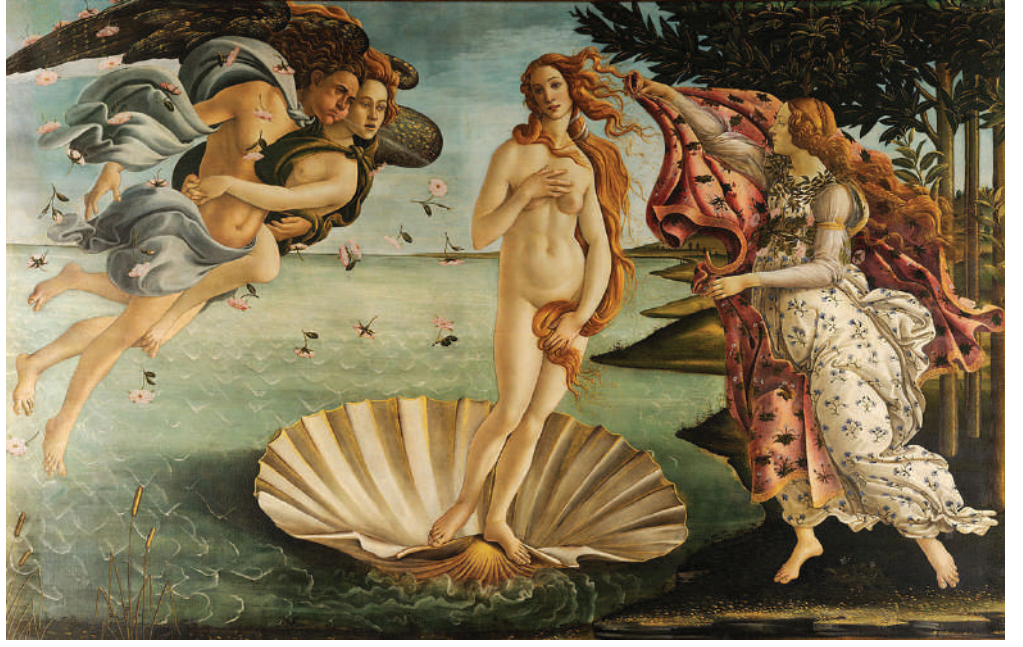
Eril batılı özne metinlerinde Doğuyu tanımlarken daha çok Doğulu kadının "ne

yapıp ne yapmadığıyla” ve yahut da Doğulu kadının “cinselliğini nasıl yaşadığıyla” ilgilenmiş ve bunu metinlerinde konu haline getirmiştir. Bu minvalde, ötekinin cinsiyeti ve özellikle cinselliği nasıl yaşadığı, toplumsal olarak kurulan hayali mekanın temel öz niteliklerindedir. Kadınların cinselleştirilmiş imgeleri, Avrupa'nın ötekisine dair söylemde, bu mekanın anahtar belirleyicisi olarak, böylece aslında kimlik ve başkallığın belirleyicisi olarak kullanılmıştır.

Şarkiyatçı edebi metinlerde Doğulu kadın, Avrupalı bir erkek tarafından “şehveti yüzünden her şeyi yapabilecek” olan gözüyle görülmüştür. Böylece Batılı erkeğin gözündeki “Doğulu kadınlar, özellikle de “kibarlar âleminin” kadınları eşlerine borçlu oldukları sadakati çok hafife almaktadır. Bu kadınlarla başa çıkabilmek için bazı erkeklerin uyguladığı ciddi denetim ve dehşetli cezalar boşuna olmaya bilir.

İşi gücü olmayan, sıkıntıdan kıvranan, haremelerin yalnızlığında fiziksel olarak hasta düşen kadınlar ilk gelene, elleri altında bulunan uşaklara ya da güzelse ve hoşlarına gitmişse, kendilerini gezdiren kayıkçılara teslim olurlar. Hepsi Avrupalı gençlere fazlasıyla meraklıdır. Avrupalı gençler bunu bilse, cesaret edebilse ya da daha uygun koşullar yaratabilse denemekten çekinmeyeceklerdir.” Batılı Pierre Loti'nin kaleme aldığı Aziyade romanında görüldüğü gibi Şarkiyatçı söyleme hitap eden birçok anlatı, Doğu'yu Doğulu kadınlar üzerinden tasavvur edip, ötekinin ötekisi üzerinden bir söylem üretmiştir.

Bir başka ötekici söylem Garbiyatçılık (Oksidentalizm) da işte tam bu noktada ele alınabilir. “Ötekileştirildiğini”, özellikle “mahremi” üzerinden cinsiyetlendirilip, kendine dışılık atfedildiğini gören

Doğulu özne, bir “misilleme” hareketi içerisine girer. Özellikle son dönem Osmanlı metinleri düşünüldüğünde, siyasal alanda kurulamayan iktidar, Garbiyatçılık ile metinsel düzleme taşınmış ve Batı, Batılı kadının “ne yapıp ne yapmadığıyla” anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Doğulu eril yazarlar da tıpkı Batılı eril yazarlar gibi “kadın bedenini” kültürel ve politik mücadelede bir saha gibi görmüş, kadın bedeni üzerinden kendi söylemini kurmuştur.

19. yüzyıl gibi bir tarihte Batı'ya yapılan seyahatler öncesinde edinilmiş bilgilerle “dişleştirilmiş” Batı'ya ve Batılı kadına dair beklentiler, Doğulu erkek öznenin dikkatini her şeyden çok “peçesiz” yani “ulaşılabilir” kadına yönelmiştir. Artık gözlenen değil, gözleyen olan Doğulu eril özne, hâlihazırda cinsellik arayışlarıyla gittiği Batı'yı ve Batılı kadını “görmek istediği” her hale sokup hikâye etmektedir. Tanzimat edebiyatı klasiklerine bakıldığında, “edebiyatımızın kültürü” denilecek birçok yazarın ataerkil söylem içerisinde Batıyı, ötekiyi ötekinin ötekisi (kadınlar)

üzerinden tahlil ettiğini görürüz.

Edebiyatı erkekleştirmek

Batılı erkek Doğulu kadını nasıl hayal etti? Ya Doğulu eril özneler Batılı kadını nasıl tasavvur ettiler? Kadınlar kendi alanlarını yarattılar mı?

Doğu ve Batı kavuştu mu, Peyami Safa'nın tabiri ile kavuştularsa zıfaf döşekleri neresi oldu, Doğu mu Batı mı? Kim erkekti, kim kadın? Kim kimi aldı? Kim kime vardı? Coğrafyanın cinsiyeti olur muydu? Onlar “biz”den başka türlü mü sevişiyorlardı?

Aslında birçok Şarkiyatçı ve Garbiyatçı diyebildiğimiz metinlerde karşımıza çıkan; bu sorulara bir şekilde cevap verebileceğimiz, bir tür “kim, kiminle, nerede, ne zaman” oyununa benzemektedir. Ancak bu oyun, Garbiyatçı ya da Şarkiyatçı eril tahakküme kapılan özneler için, karşı tarafı, “öteki'yi” genelde dişil gösterip cinsel fanteziler üretmekle beraber şekillenmektedir.

Eril batılı özne metinlerinde Doğuyu tanımlarken daha çok Doğulu kadının “ne yapıp ne yapmadığıyla” ve yahut da Doğulu kadının “cinselliğini nasıl yaşadığıyla” ilgilenmiş ve bunu metinlerinde konu haline getirmiştir. Bu minvalde, ötekinin cinsiyeti ve özellikle cinselliği nasıl yaşadığı, toplumsal olarak kurulan hayali mekanın temel öz niteliklerindedir.

Şefika Teyze Şimdi Ne Yapıyor?

Yeniyetmeliğinin hesabı da sanki hep kadınlara kesiliyor. İntihar eden kadınlara, delirmiş kadınlara, hırpalanmış kadınlara...

Elif Demirel

Çevremdeki kimsenin beni ağlarken görmediğiyle övünürken, bindiğim toplu taşıma aracında, tanımadığım onca insanın içinde bir erkek yüzünden ağlamamın üzerinden dört yıl geçmişti. Bu öyle girift bir bilmeceydi ki, “sen benim gözyaşlarımı gördün” diye yakasına yapışabileceğim koca bir yabancılık vardı karşımda yalnızca. Akan gözyaşlarını akmasına sebep olan görmüyorsa eğer, hesabı da sorulamıyor sanki. Soramadıklarımın biliyorum. Sonra “erkekler böyledir,” dediler bana, “aldırma.” Dedim madem öyle, küçük bir kız çocuğu olup, yirmili yaşlarımdaki kendime erkekleri anlatırım ben de. Anlattım. “Erkekler kadınların toplu taşıma araçlarında ağlamalarına sebep olur. Bunu bil ve buna göre davran,” dedim. Etrafımdakiler aynı anda konuşmaya başladı yine. “Çocuk gibi davranma, kendine gel,” dediler. Kendime gelebilme için acılarımı, karşımda ice tea şeftali içip çikolata yiyen bir doktora anlattım.

Annem kocaman bir yalan olarak doğurdu beni doktor. Ne başım göğe erdi ne de ayaklarım yere değdi. Öylece havada asılı kaldım. Ne kimse inanabildi ne de inkar edebildi. Uçurumun kenarından atlamak gibiyim doktor. Böyle karaduygun bir insan olmaz olsun deyip eskiciye satmak istedim kendimi bir gün. “Tüplü televizyon karşılığında bile alabilirsiniz beni bayım,” dedim. Netice mi? Kabul etmiş olsaydı karşınızda olur muydum şimdi, ilahi. Kendimi satmayı bile doğru düzgün beceremedim. Saydığım belirtilere göre bir hastalık, o hastalığa uygun bir ilaç var mıdır, bir sorup soruştursanız. Hayır hayır, kronik bir rahatsızlığım yok. Kilo problemi mi? Gözünüzde bir problem yok değil mi? İcabında modern kadını. Ruhun de beden de mütemadiyen ölümün kıyısında yaşarım. Ha bir de size yardımcı olur mu bilmem ama yedi numara tığları

annem gibi yazmaların arasında saklarım. Hâlbuki bulur da eline batırır diye endişeleneceğim kimse yok yakınımında.

İçine fırlatıldığımız hayat ne kadar da beceriksiz öyle değil mi doktor? Elini kolunu nereye koyacağını dahi bilemiyor. Yeniyetmeliğinin hesabı da sanki hep kadınlara kesiliyor. İntihar eden kadınlara, delirmiş kadınlara, hırpalanmış kadınlara... Olan bana oluyor tabi. Hayrete düşmekten bir yerlerim kırılıyor sonra. Hep düşmekten. Ama hep düşmekten...

Şefika teyzeye ne oldu size? Dedemlerin gecekondusuna gelirdi sık sık. Babaannemden yaşça büyük olmasına rağmen Gül abla derdi ona. Oturunca göbeği kat kat olurdu. Banyodaki mavi bidona benzetirdim ben onu ama bu benzetmeyi babaanneme söyleyemezdim. Kesin çok ayıplardı beni. Ve ardından “bir daha duymayayım böyle şeyler” tadında bir cümle kuruverirdi. Babaannem, dünyanın yükünü taşımak için doğmuştu sanki. O zarif bedene onca yük... Hiç olacak şey miydi? Gel de ters düşme şimdi Tanrı’yla... Bu sitemimi duysa bana yine kızardı. Ne diyordum, Şefika teyze... Bir gözü mor olurdu bazen. Babaannem de dâhil herkes onun kocasından dayak yediğini bilirdi ama kimse bu konuyla ilgili tek kelime dahi etmezdi. Ben çocuk aklımla yetişkinlerin mor renge karşı doğal bir kayıtsızlıkları olduğunu düşünürdüm. Ben bunları düşünürken onlar iki demlik çayı bitirmiş ve kahve faslına geçmiş olurlardı. Şefika teyze keki ağzını şapırdada şapırdada yedi. “Gül abla, kapat fincanını da fal bakayım sana,” derdi. Babaannem kimsenin görmediğinden emin olarak iki dal sigara getirirdi mutfaktan. Kadınların en güzel halleri, böyle masum kaçamaklar yaptıkları zamanlara gizlenmiştir bence doktor.

Varsaymanın ölçüsünü fazla kaçırdığın yerde ne oluyor biliyor musun, delilik başlıyor. Bir dal sigara bir fincan kahveyle eş zamanlı bitiyor. Ardından açılan fincanlarda kabarmış için ve üç vakte kadar feraha çıkacağın görünüyor. Nice üç vakitler geçiyor, ben Şefika teyzenin kocasıyla selamı sabahı kesiyorum ama bu kadının vücudundan morluklar eksik olmuyor.

Ne yazık ki o en güzel hallerini de, kafası karmakarışık bir çocuk görmüştür. Neyse, nerede kalmıştık? Heh, tabii o zamanlar kimse bana kahve de sigara da vermiyor. Ben sigarayı yalnızca babalar içer diye biliyorum. Kahve falına bakanları büyü-cü zannediyorum. Varsaymanın ölçüsünü fazla kaçırdığın yerde ne oluyor biliyor musun, delilik başlıyor. Bir dal sigara bir fincan kahveyle eş zamanlı bitiyor. Ardından açılan fincanlarda kabarmış için ve üç vakte kadar feraha çıkacağın görünüyor. Nice üç vakitler geçiyor, ben Şefika teyzenin kocasıyla selamı sabahı kesiyorum ama bu kadının vücudundan morluklar eksik olmuyor. Hayat, belli başlı aldanişlarla güzel değil mi doktor? Ben isterdim ki, Şefika teyzenin şahsında yardım eli uzatamadığım bütün kadınlardan af dileyeyim. Gerekirse diz bile çökerim önlerimde, ne olacak... Ama Şefika teyzeden iki kez özür dilemem gerekebilir çünkü onu fazla kiloları yüzünden banyodaki mavi bidona benzetmişim, ne ayıp şey. Aslında benim nefes alıp verişim, derdine ortak olmadığım tüm kadınlardan af dilemektir doktor. Ben belki pek de iyi değilim bu sıralar ama biliyorum, cüret ve delilik en çok bizim bedenimize yakışır.

Sizce Şefika teyze şimdi ne yapıyor?

Soğuk Bir Mevsimin Eşiğinde Yalnız Bir Kadın: Furuğ Ferruhzad

Başkaldırısını şiirle dile getirdiği ülkesinde, kimse tarafından kabul görmeyen imkânsız şiirler yazdı. Evliliğin esaretinden kurtulsa da erilliğin duvarlarına çarpa çarpa yaşadığı otuz iki yıllık yaşamında hayatın her haline dokundu ama hiçbir zaman vazgeçmedi.

Şilan Sürmeli

Zamanın ruhunu anlayıp, zamanın ötesini yaşamak, kadınlar için tarihiyle yeniden yüzleşmek anlamına gelir ve yine çoğu kadın için yaşamdan uzaklaşırken ölümün kapısından yeniden hayata dönmek, işte tam da bu tarihle yüzleşirken anlam bulur.

Furuğ'un kısacık hayatı da bu anlam karmaşası içinde, dili lal olmuş, baskıyla yönetilen, kadınlığını keşfetmeye izin verilmeyen İran kadınlarının ve tabii ki tarihi yazılmamış tüm kadınların hayatıdır.

Babasının baskın ve otoriter karakteri, erkek kardeşlerine verilen öncelik, Furuğ'un çocukluğundan itibaren karakterine işleyen başkaldırma duygusunun ve tüm hayatı boyunca istikrarla devam ettirdiği işyancı ruhunun nedeni oldu.

Kim olduğu bilinmesin diye

Baskı altında yetiştirilen tüm kadınların öfkesi olan Furuğ on yedi yaşında kendisinden on bir yaş büyük karikatürist, ressam Perviz Şapur'a âşık oldu ve evlendi. Kocasının yanına Ahvaz'a taşındı ve küçük bir yer olan bu şehirde, aykırı kimliği nedeniyle zor bir hayat yaşadı.

İki yıl süren evliliği 1954 yılında, bir kadının eşi olmayan erkekle yaşadığı cinsel hazzı sakınmadan aktardığı "Günah" şiirindeki dizeleri nedeniyle bitti. Şeriat yasalarına göre, boşanma sonrası çocuğun velayeti babaya verilir. "Özgürlüğü, şiiri, kadınlığı" arasındaki bu çıkmazda, artık geri dönüşü olmayan bu tercihinin bedelini ağır bir şekilde ödedi ve Furuğ çocuğunu bir daha hiç göremedi.

"(...) günah işledim lezzet dolu bir günah, titreyen esrik bir tenin yanında (...)"

Ferruhzad anne ve eş olarak kendisine yüklenen geleneksel esaretle, bir kadın şair olarak sınırları aşmak için duyduğu

güçlü arzu arasındaki gerilimi ve çelişkili yaşamı şiirlerinde ve aşklarında sürekli hatırlattı. Feryad-ı isyanını, şiirlerini okuyan herkesin ruhunun derinliklerinde cesaretsizliklerini mi gördüler, yoksa özgürlüğü tercih etmenin verdiği yalnızlıklarını mı gördüler bilinmez ama bilinen bir gerçek vardı ki; Furuğ'un ruhundaki direnç tüm kadınların ukdesiydi.

Hiç vazgeçmeyen kadınlara...

"Bir şeye daha inanıyorum; o da yaşamın her anında şair olmak. Şair olmak, insan olmak demektir. Şiirleri günlük yaşamıyla bağdaşmayan kimilerini tanıyorum. Yani sadece şiir yazdıklarında şairdirler. Sonra bitiyor. Kendi kendime 'sakın bir tabak pilav için bağırılmış olmasınlar' diyorum."

Düşük ahlakla, fahişlikle, yuva yıkıcılıkla "suçlandı", şiiri değersizleştirilmeye çalışıldı, yalnız kaldı ama vazgeçmedi. Şiiriyle erkek egemenliğine direndi.

Başkaldırısını şiirle dile getirdiği ülke-

sinde, kimse tarafından kabul görmeyen imkânsız şiirler yazdı. Evliliğin esaretinden kurtulsa da erilliğin duvarlarına çarpa çarpa yaşadığı otuz iki yıllık yaşamında hayatın her haline dokundu ama hiçbir zaman vazgeçmedi.

Tarihte an'lar vardır bir de anları hikâyeleriyle dile getirenler, Furuğ onlardandı. Çok sevdi, aynı zamanda sevdiğine hep özlem duydu. "İnanalım Soğuk Mevsimin Başlangıcına" adlı şiir kitabında aynı adlı şiirinde dediği gibi;

"(...) ve bu benim
yalnız bir kadın
soğuk bir mevsimin eşiğinde,
yeryüzünün kirlenmiş varlığını anlamının
başlangıcında
ve gökyüzünün yalın ve hüznümlü
umutsuzluğu
ve bu beton ellerin güçsüzlüğü (...)"

Furuğ bazen direnirdi, bazen sabreder, bazen de bırakırdı her şeyi. Bazen kendini inkâr eder, bazen kaçar ama hiçbir zaman vazgeçmezdi.

Feminizmim Benim Hikâyemdir

Feminizm bizim hikayemizdir. Birçok kadının yaşamla kurduğu ilişki feminizm ile tanıştıktan sonra bambaşka boyutlar alabilir. Bizler de özgürlüğün, bağımsızlığın ve kadın olmanın, zirvelerinde dolaşmamızı sağlayan, kendi feminizmlerimizin hikayelerini anlatalım istedik. Anlattıkça sınırlarımız kadın dayanışmasının gücüyle genişlesin istedik. Bu yüzden elimize ulaşan "benim feminizmim" hikayelerini derleyip sizinle paylaşıyoruz.

Derleyen: Selen Aydın

Nereden başlasak bir yerlere varabilir-dik feminizm konusunda... Ah cidden nereden başlasak? O kadar çok ayrımcılık, acı, dayanılmaz çifte standartlar ve daha neler neler... Gezemedik, tozmadık, içemedik, giyemedik, okuyamadık, okuyup değer göremedik; çabalar, uğraşlar ve ulaşılamayan nihayetler...

Feminizmle tanışmadım ben, direnişin kucağına itildim. Yolda, otobüste, evde, okulda, işte... Başarıyıldım ama az erkekli sınıflarda bile yine erkekleri övdüler. Hakkımı ararken "Yalnız mı kalmak istiyor?" diyip desteklemediler. Neticede okusan da bir "erkeğin" olmadıkça başarılı sayılmazdın, bekar akademisyen bir kadın ne kadar başarılı olabilirdi ki? (Erkeğindeki "-n"iyelik eki size ait bir erkek olması anlamında kullanılmadı, bir erkeğe ait olmak anlamındadır ve bu yazı baya baya Adana-Urfa acısı gibi acıdır.)

Her yerde onlar ve aptalca normaları, yer çekimi gibi yasa olduklarını sanışları, oysa o ne iticilik sizi dünyadan dışarı atarcasına.

Maviyi sahiplenişlerine dur demek için rengarenk halimizle giyinip, kuşanıp, yiyip içip, gezip tozup, kıstaslarını yok edip var olmaya devam edeceğiz.

Mavi kürenin bir sonu varmış gibi bizi sona yaklaştıracasına.

Ama biz öyle güçlüydük ki yılmadık, en büyük kitlesi ayrımcılığa karşı yıl 2017 hala varız buradayız! Maviyi sahiplenişlerine dur demek için rengarenk halimizle giyinip, kuşanıp, yiyip içip, gezip tozup, kıstaslarını yok edip var olmaya devam edeceğiz.

Düşüncelerimi anlatırken bir erkeğin "Ezgi feminist olma" dediği zaman anladım ki bu feminizm çok iyi bir şey. Çünkü onların yapmayın dediği her şeyde bir özgürlük ala-

nı vardı. Sonra feminizm kelimesini kullanmadan araştırmak istedim, cinsiyetçiliğin karşısında durmak demek olduğu görünce kesin kanaat getirdim çok çok iyi bir şey.

Neden cinsiyetçiliğin karşısında durmaya-yım, sana ne zararı var bunun? Belli ki vardı zararı, işlerine gelmiyordu düşünmemiz. Severler çünkü onlar aitçilik sahipçilik oyununu, biz haklarımızı savunsak nasıl oynayacaktı oyununu? Nazım'a küsum aslında, bu yazıda Piraye'nin yeri daha çok bilinsin. Kız kardeşlik böyle bir şey...

Sevgili kız kardeşlerim, bu bir nevi benim açık mektubum sizlere, kadın dayanışmasında yer alan direnen muhteşem kadınlara; bizler üretken, zeki, harika varlıklarız. Birbirimize destek olduğumuz sürece daha da muhteşem olacağız, önümüzde ne muhteşem Süleymanlar durabilecek ne de başkaları.

~ ezgi

bir düşündüm de sanki doğuştan feministim ben. "Yok, canım mümkün değil bu!" diyorum. Sonra "Neden mümkün olmasın ki, olması gereken bu." diyorum. Ama buna engel oluyor aileler, komşular ve onların kuralları, öğretileri. İşte bu yüzden aslında olması gerekeni çok geç öğreniyoruz çoğumuz.

Sanırım ben bu açıdan şanslıydım. Her şeyi inceleyen bir çocuktum, etrafımdaki eşitsizlikleri görüp kendi yaşamımla karşılaştırıyordum. Annemin sigara içmesi bile bazı arkadaşlarıma ilginç gelebiliyordu. Onlar da beni şaşırtıyordu, anneleri çarşıya cadde üzerinden gitmiyordu. Neden böyleydi ki hiç anlayamamıştım. Aileden ne görürsen en doğrusunu o, biliyorsun küçük yaşlarda. En doğrusu bizim ailemiz, onlarınki komik diyordum kendimce. O küçük halimle çıkardığım

"...Bu soruma cevap ararken "feminist" diye bir kelime duydum, sanırım teyzem için kullanılmıştı. Başta anlamadım tabi yedi yaşındayım. Sonra nasıl oldu bilmiyorum, bir baktım herkes bana feminist diyor, çok ilginç bir şey sanki feminist olmak!"

sonuç şu oldu: Benim babam diğer balardan farklı. Annem de diğer anneler-

den. Eşitlik çok önemli ve olması gereken de bu o zaman.

Tam ben bunların farkına vardığım zamanlarda teyzem evleniyordu ve düğünde kırmızı kuşak takmayacağını öğrendim. Neden olabilirdi ki bu, gelinlerin bunu takması gerekmez mi? Bu soruma cevap ararken "feminist" diye bir kelime duydum, sanırım teyzem için kullanılmıştı. Başta anlamadım tabi yedi yaşındayım. Sonra nasıl oldu bilmiyorum, bir baktım herkes bana feminist diyor, çok ilginç bir şey sanki feminist olmak! Tabi zamanla o mükemmel aile ortamımın aslında kötünün iyisi olduğunu anladım, kendimi ve çevremi sorgulaya sorgulaya feminist bilince ulaştım.

~ izdem

feminizmle tanışma hikâyem liseye başladığımda çok sevdiğim bir arkadaşımın yönlendirmesiyle oldu. Kendisi aktif bir sosyal medya kullanıcısı ve çok iyi bir okuyucuydu. O da sosyal medya sayesinde feminizmle tanışıp okuduklarıyla pekiştirmeye çalışıyordu. İlk başlarda feminist bir topluluğun olması bana çok ütöpik gelmişti, bu düşüncem uzun süre de devam etti. Hepimizin aslında çok benzer şeyler yaşadığını, neredeyse her gün aynı olayların başımızdan geçtiğini tahmin edebiliyordum ama bunları anlatabileceğim çok fazla kadın olduğumu düşünmüyordum, ta ki önce sosyal medyada feminizmle tanışana, sonra da üniversiteyi kazanan kadar.

Feminizmi araştırmaya başladığım dönemlerde kendimle ilgili çok fazla şey keşfedip öğrendim. Bunlar bana hayatımı aslında nasıl yaşamam gerektiğini ve bu zamana kadar aslında nasıl yaşayamadığımı gösterdi. Burada en önemlisi cinsel yönelimlerimin aslında ne kadar normal olduğu ve bunu inkar etmemin

ne kadar büyük bir travma olduğuydu.

Yönelimlerim ne hastalık ne de farklı bir şeydi. Sorgulaya sorgulaya kimsenin beni yargılamayacağı, kendimle barışık olabileceğim ve insan gibi yaşayabilmek adına verdiğimiz feminist mücadele ile tanıştım. Bu mücadelede her zaman omuz omuza olduğum kız kardeşlerimizi selamlıyorum. Kız kardeşlik güçlüdür...

~ seher

Hepimizin aslında çok benzer şeyler yaşadığını, neredeyse her gün aynı olayların başımızdan geçtiğini tahmin edebiliyordum ama bunları anlatabileceğim çok fazla kadın olduğumu düşünmüyordum.

benim hikâyem 10 yaşında tacize uğramamla başladı. O gün kendimden nefret etmişim. Evet, bunun yanlış olduğunun farkındaydım ama yine de nefret ettim. Yüzünü o kadar iyi hatırlıyorum ki... Hangi yaratık 10 yaşındaki kız çocuğundan tahrik olabilir-di? Maalesef o yaratıklar aramızda, her yerdeler. Bu son değildi biliyordum ve son da olmadı. 13 yaşındayken bir şeylerin yanlış olduğuna inandım. Tıpkı bana nasıl oturmam gerektiğini bile söyleyen

"Sen kızsın yapamazsın " denilen her şeyi yaptım. Ve yapabildiğim için "erkek gibi kız" denildi ama kabul etmedim, çünkü ben bir kadındım!

insanlar gibi... "Sen kızsın yapamazsın " denilen her şeyi yaptım. Ve yapabildiğim için "erkek gibi kız" denildi ama kabul etmedim, çünkü ben bir kadındım! Sonra feminist mücadeleyle tanıştım, o kadar iyi hissetmişim ki, benim sesim olan

insanlar vardı. Biz boyun eğmeyenlerdik. Bu mücadelede olmaya hep devam edeceğim çünkü kız kardeşlik yaşatır!

~ zelal

eminim birçok kadının hayatında binlinçli olmasa da kendini feminist mücadele içinde bulduğu dönemler olmuştur. Her kadın en az bir kez kendini kadınlığından dolayı izah etmek, müdafaa etmek veya toplumdaki yerini eşitlemek için savaşmak zorunda kalmıştır. Peki, bu kadar kadının kaderini yeniden yazan feminizmle nasıl tanıştım?

Hayatımın zaten mücadele dolu bir dönemi olan 19-20 yaş aralığında genç bir kadinken sosyal medya platformu olan Twitter bu kutsal buluşmaya ev sahipliği yaptı. Tesadüfen takip ettiğim bir twitter hesabı kullanıcısının esprili ve bir o kadar da

Feminizmin yeniden yazdığı ilk kader benimki olmadığı gibi son da olmayacak, biliyorum.

sert üslubu bana "Neymiş ya bu feminizm?" dedirtti. Sonrasında kendi araştırmalarımla aslında hali hazırda feminist bir mücadele verdiğimi ama bir ideolojiye dayandırmadığımı fark ettim.

Okurken, araştırırken çok fazla devru yaşadım ve çevremdeki, kendi benliğimdeki pürüzleri tek tek fark etmeye başladım. Bir bakıma feminizm ışığında aydınlanma çağı yaşadım. Sonrası örgütlü kadın dayanışmasına kadar uzanıyor kendi hayatım için... Feminizmin yeniden yazdığı ilk kader benimki olmadığı gibi son da olmayacak, biliyorum.

~ gülden

**Yaz! Gönder! Paylaş!
Herkes okusun!**

Bir sonraki sayıda sizler de iletişim adreslerimizden bize ulaşarak, kendi hikayenizi bizlerle paylaşabilirsiniz.

Posta
Balo Sokak No:29/3
Beyoğlu / İSTANBUL

e-posta
feminervadergi@gmail.com

Bir Distopya'nın Feminizmi

Tuğba Kara

Ataerkilliğin kısılcasına takılmış bedenlerin okudukça kendinden bir iz bulabileceği bu kitapta, kadınların bu kısılcacı kırmaktan başka bir yolu olmadığını gösteriyor bizlere Margaret Atwood. Romanda, farklı sınıflardaki kadınlar farklı renk giysiler giyerler.

Kadın, “bunaltıcı düşlerden uyan-
dığı” bir sabah, hiçliğe dönüşmüş
olarak buldu kendini. Artık bir adı
yoktu, düşüncesi, benliği, arzusu yoktu
ama bir rahmi vardı. Yaşamını kolonile-
re sürülmeden, öldürülmeden, ‘Damızlık
Kız’ olarak sürdürmesini sağlayan rahmi.
Artık âşık olmayacaktı, sevmeyecekti,
onaylanmış bir dilin ötesine geçmeyecek-
ti. Duvarlara asılmış sıra sıra cesetler, tek
gerçeğin savaş ve üreme olduğunu hatırla-
tıyordu. Özgürlük hatırlanmayacak ka-
dar uzaktaydı...

Cümleler arasındaki yumuşak geçişler,
kelimelerin ağırlığı ve harflerin sessiz
çığılığı arasında, Damızlık Kızın Öykü-
sü feminist romanlar silsilesinde özel bir
yere sahip... Çünkü Margaret Atwood’un
başyapıt niteliğindeki feminist distopyası
Damızlık Kızın Öyküsü, bütün distopya-
lar gibi geleceğe dair bir paranoyayı değil,
içinde yaşadığımız gerçeğin ta kendisini

dile getiriyor.

Renkli elbiseler, damızlık kadınlar

Erkek egemen muhafazakâr bir rejimin
üremeye sınırlandırdığı, mahrem örtüle-
rin ardına gizlenen kadınların neler his-
settiğini, bir kadın gözünden okuyoruz
bu kitapta. Bir kadın, bir rahime sahip iki
bacaklı bir kadın... Ataerkilliğin kısılcasına
takılmış bedenlerin okudukça kendinden
bir iz bulabileceği bu kitapta, kadınların
bu kısılcacı kırmaktan başka bir yolu olma-
dığını gösteriyor bizlere Margaret Atwo-
od. Romanda, farklı sınıflardaki kadınlar
farklı renk giysiler giyerler.

Damızlık genç kadınlar kırmızı elbiseler
giyip evli kadınlar mavi renge bürünür-
ken, küçük kız çocukları ise beyaz giyerek
çıkırlar okur karşısına. Hepsininse yılma-
dan söylediği bir şey vardır. Elbiselerimi-

zin rengi farklı olsa da hepimiz kadınız,
hepimiz elbiseliyiz!

Ale/Ole*

*”Dans edemiyorsam,
bu benim devrimim değildir.”
Emma Goldman*

asi olduğu kadar asil, fevri olduğu
kadar kırılğan, hüznü olduğu
kadar da kıvrak bir dans türü Fla-
menko... Kadınların ayaklarıyla yerleri
dövmekle yetinmeyip, alkışlarıyla da sa-
lonları inleyen bir sahne sanatı... Flamen-
ko belki müziğindeki oryantal tınılardan,

Bu dans ses çıkarmadan olmuyor! Güçlü bir ses!
Tıpkı 8 Mart'ta yüz binlerce kadının İstiklalde bir olup
topuk vurması gibi... Sesli ve asi bir dans Flamenko!

belki de dansçıların “isyankâr” tavırların-
dan ötürü son zamanlarda dans merak-
lısı kadınların ilgi odağı olarak, kırmızı
dansın gözdeleri arasında yerini almaya
başladı.

Kırmızı, çünkü şehvetli... Kırmızı çünkü
acı... Kırmızı çünkü isyan!

Bu dans ses çıkarmadan olmuyor! Güçlü
bir ses! Tıpkı 8 Mart'ta yüz binlerce ka-
dının İstiklal'de bir olup topuk vurması
gibi... Sesli ve asi bir dans Flamenko! İşte
bu yüzden tabanı ve topukları çivili özel
ayakkabılar flamenkonun demirbaşların-
dan. Kostüm listesinde ayakkabıları kat
kat uzun etekler, püsküllü şallar, halka
küpler, yelpazeler ve saça konan kırmızı
güller takip ediyor. Kırmızılar ve siyahlar
bu dansa ana renkleri oluşturuyor. O ta-
ban yere vurulacak, o etek dalgalanacak, o
şal savrulacak!

İsyanın dansı

Flamenko müziği, flamenko dansı ile bir-
leştğinde ifade edilenleri ucundan da olsa
anlamak için sular seller gibi İspanyolca
bilmeye gerek yok. Danstaki isyan ve acı
bir şekilde kendini ele veriyor zaten... Son
olarak, dediğimiz gibi, “Flamenko bir
dans türüdür” deyip geçmek yanlış olmasa
da, eksik olur. Bu dans ezilmiş kadınla-
rın, ezilmişliklerine karşı çıkardığı isyanın
alevinden yükselmektedir.

O halde gelsin bir minik flamenko cüm-
lesi, asiliği müziğiyle birleştiren koca
yürekli tüm kadınlara: Asi se baila! İşte
dans budur!

* 12.yy'dan bu yana kullanılan bir deyiş. Tanrıça ke-
limesinden geldiği sanılmaktadır. Dansçı kadınlara
söylenen destek anlamında bir ünlemdir.

Kampüs Cadıları "HAYIR!"

diyor!

İllüstrasyon: Aslı Alpar

Binbir emekle ördüğümüz "Hayır"ı bitirmek için sandıktan fazlasına ihtiyaçları vardır!
Biz kadınların "Hayır"ı umudun, neşenin, kahkahanın ve barışın sesidir. Ve bir o kadar hayatidir.
Baharın çiçekleri, kızkardeşliğin sıcaklığı ve cadılığın inadı ile Hayır! bitmedi devam ediyor!

Sana buraya bazı şeyler koyuyorum.
Yol boyunca aklında olsun. Lazım olursa açar okursun.
Olmazsa da olsun, bir zararı yok burada dursun.
Şuraya bir cümle koydum.
Bırak, acımızı birileri duysun. Hem zaten şiir niye var?
Dünyanın acısını başkaları da duysun!
Acı mihlanıp bir kalpte durmasın.
Ortada dursun. Olur ya biri eline alır okşar, biri alnından öper.
Az unutursun.
Buraya tabiatı koydum. Ağaçları, suyu, ovayı, dağı.
Onlar bizim kardeşimiz, çok canın sıkılırsa arada onlarla konuşursun.
Buraya, küçük mutlu güneşler koydum.
Günlerimiz karanlık ve çok soğuyor bazı akşamlar, ısınırsın.
Buraya, bir inanç bir inat koydum.
Tut ki unuttun, tekrar bak, o inat neyse sen osun.
Buraya yolun yokuşunu koydum.
Bildiğim için yokuşu. Zorlanırsa nefesin, unutma, ciğer kendini en çabuk
onaran organ, valla bak, aklında bulunsun.
Buraya umutlu günler koydum.
Şimdilik uzak gibi görünüyor, ama kim bilir, birazdan uzanıp dokunursun.
Buraya bir ayna koydum arada önüne geç bak; sen şahane bir okursun.
Mesai saatlerinde çaktırmadan şiir okursun.
N'olcak ki, bırak patronlar seni kovsun!

...

Birhan Keskin
Fakir Kene, Kargo

